

ב) כתב יד. איסור והיתר, הספר הזה המיוחס לרש"י ז"ל ה"י נמצא בכתב יד באוצר הספרים של הגביר הנכבד מוהר"ר אברהם מערצבאכער ז"ל במינענץ, וברשימת אהל אברהם מהרה"ג מיה רפאל נשע ראבינאוויץ ז"ל הביא בין ספרי כ"י קובץ 6 ז"ל: איסור והיתר לרש"י והלכות נדה וה"י כל השנה ודיני נשין וחליצה וענינים שונים וחשובת רש"י והכמי דורו ושערי ברכות מרבינו שמואל בן חפני הגאון (ופ"ק שירה) נכתב בערך שנת ר' 4 ע"ל, ובקשתי מאת בנו החכם המהולל ד"ר מערצבאכער ז"ל לשלוח אלי הכ"י ויואל למלאות שאלתי ושלח אלי הכ"י יהי זכרו ברוך, וכל הכ"י והספרים מהג"ל הנם כעת באוצר הספרים בפראנקפורט, ועשיתי לי העתקה מהכ"י הזה ורשמתי סימנים המכילים במספר שבישי, הכ"י מכיל ציווחצי דפים ובראשו כתוב הלכות איסור והיתר לרש"י ז"ל, ומתחיל בה פסח והתחלתו ה"י פסח מבוארות מבית מדרשו של רבינו שלמה בר יצחק וצ"ל ובסוף כתוב, נשלם איסור והיתר יסוד רבנו שלמה בר יצחק נ"ע, ומה שהובא בתולדות רש"י ז"ל: ברשימת הרי"ד אפפענהיים הובא כ"י פסקי איסור והיתר מפי רש"י עם סרור תפלות בכרך אחד על קלף עכ"ל, באמת לא כן הוא, רק הכוונה ברשימה למחזור ויטרי הנמצא בעת באקספארד מספרי הגאון ה"ר דוד אפפענהיים ז"ל והוא קובץ 1100 ומשונה מן מחזור ויטרי הנדפס ע"י חברת מקיצי נרדמים (בערלין תרמ"ט - תרנ"ו) עפ"י כ"י הנמצא בכריטיש מוזיאום בלאנדאן וה"י ביר הרשדיל, ונמצא הרבה מה שלא נמצא בקובץ לאנדאן הנ"ל וכן להיפך, כאשר העיר הרב החוקר מה"ר ד"ר בערלינר במאמר לקושי בתר לקושי במחזור ויטרי הנדפס, ולא נכון כתב הרב החוקר מוהר"א ווייס בתולדות רש"י שלו (צד 67) שהספר איסור והיתר המיוחס לרש"י נמצא בכתב יד בקובץ הגאון הרי"ד אפפענהיים כן כתב צונץ בתולדות רש"י שלו עכ"ל, אולם באמת הכוונה למחזור ויטרי פסקי דינים באיסור והיתר כמו שהבאתי לעיל.

והנה כאשר שמתי עיני בהכ"י מאיסור והיתר מצאתי כי הוא לקוח כמעט כולו מן מחזור ויטרי, רק המסדר סדר אותו בלי סדרים, והכל בע"בוביא, ובסדר אחר ממחזיו, ואולי הוא לקוח מן המחזור ויטרי הנמצא באקספארד אשר משונה מן מחזיו הנדפס, ונמצאים שם מאמרים ופסקי דינים אשר לא נמצאים בנדפס, ובעבור זה נמצאים גם באיסור והיתר הרבה מאמרים אשר לא נמצאים במחזיו הנדפס, והנה בארה נמצא בס"י קיב בדין גט שהביא: הגני יוסף בר' יצחק לא לחלוק על דבריהם באתי כי אם להוסיף, וגם זה נובע מן מחזור ויטרי בנוסף הנמצא באקספארד כמו שתראה ברשימת נייבויער כאשר הביא את הקובץ 1100 שהוא מחזיו ומכרר כל הנמצא בכ"י הזה הביא נ"כ כ"י נמצא דין גט והובא שם: הגני יוסף בר' יצחק לא לחלוק על דבריהם באתי, לכן המסדר הזה הביא כאשר הוא במחזיו ואודות ה"י יוסף בר' יצחק נמצא לעיל בס"י י"ב מה שהעירותי אודותיו.

בכתב יד הזה נמצאים קונטרסים אשר הוסיף המסדר אל הספר כמו שערי ברכות לרבינו שמואל בן חפני ז"ל (י) מכיל י"ב שערים, גם תיקון שמרות, וקונטרס מן הלכות קצובות אשר עשה רב יהודאי ריש מתיבתא, והנה ארשום לפני הקוראים המאמרים אנה חס נמצאים במחזור ויטרי הנדפס ויש לתקן אותם שיבושים במחזיו

* בהקדמה לשבלי הלקט השלם נר"ף טו) הבאתי ה"י שמואל בן חפני גאון בחיבור שערי ברכות הובא בשבלי הלקט ס"י קי"ט וס"י קפ"ה, כ"י פריסה ס"י ח' ובח"כ כ"י ס"י ע"א על שהשטחה במעונו, ועינו אודותיו מה שכתב בסוף פ"ט דעת ידירי הרב החכם הגדול מה"ר ד"ר הכרמי במחברת וברון לראשונים.

עמי כ"י הוה, וכל ההוספות במחזו הנדפס אשר רשום עליהם ת' (ר"ל תוספות) ליתא באריה, גם לא נמצאים במחזו כ"י אקספארד.

הכ"י מתחיל, הלכות פסח מבוארות מבית מדרשו של רבינו שלמה בר' יצחק זצ"ל (ס"י א') התחלתו אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר כן הוא במחזו ווירטי צד 254, ורשום שם: הלכות פסח מבוארות מבית מדרשו של רבינו שלמה בר' יצחק צרפתי דל', והרב בעל שכלי הלקט השלם ס"י ר"ז הביא, הלכות פסח של רבינו שלמה זצ"ל וכל הדינים המובאים בכ"י מ"ס האורה בענין פסח הם לפנינו במהדורו: (ס"י ב') דין שריפת חמץ, הוא במחזו שם, ובמחזו הונא, דסתם לן תנא כוותיה בפי' בתרא דכריתות, וצ"ל דתמורה והוא שם ליג ע"ב, וכן תיקן הרש"יה, וגם בכ"י מן אוהה העתיק זה עם הטעות: (ס"י ג') טהרת כלים, הוא במחזו שם (צד 255), ואחרי המלות אך מנעילין ברותחין ובכלי ראשון חסר שורה' דאמר רב הונא בריה דרב יהושע עין פארור מנעילין ברותחין ובכלי ראשון, והשמש המעתיק מן בכלי ראשון עד בכלי ראשון, ודינים אלה, דיני הנעלה מובאים גם בפרדס ס"י קכ"ד וקכ"ה ע"ש: (ס"י ד' ו"ה) טהרת סבין, טהרות קערות, הוא במחזו (צד 256), ואחרי המלות כדי שיתבשל מהר נוסף באויה, והכי נמי כל זמן שלא ננעל לא עלתה לו טבילה, והימ כשהסנין מן הגוי שנשתמש בו חמץ, אבל כשהוא שלו אין צריך טבילה אלא נעול, וזה ליתא גם בפרדס ס"י קכ"ד; (ס"י ו') דין כלי זכוכית, וס"י ז' וז' כפות של כסף, כוסות של כסף, הוא במחזו שם, ובאויה אחרי המלות שיניחם הגוי, נשמש, ואחר שדעתיה לשקועי כזבינתא, וכ"ה לנכון גם בפרדס ס"י קכ"ה, ואחר הסיום וצריכין טבילה נשמש באויה, וכלי זכוכית הואיל ונתכין הם צריכין טבילה ושל חרס ושל עץ לאו בעי טבילה, וכן ליתא בפרדס שם; (ס"י ט') דין ריחים של פלפלין, (ס"י י') ברכת טבילת כלים, (ס"י י"א) קדירות של חרס, (ס"י י"ב) מאני דצביעי בצירף, (ס"י י"ג) דין עריבה כלב נמצאים במחזו; ובמחזו שם (צד 257) אחרי המלות ואם לאו בטל במיעוטו, נוסף: ואז מותר להשתמש בה אחר הפסח, אבל בפסח עצמו אסור, דכיון דקא משהי ביה איסורא חימוצו קשה, וזה ליתא באריה, גם נמצא במחזו שם תוספות השיב ר"ת לרב יודיה בר לוי, י' וכל ההוספות הנמצאים במחזו הנדפס אינם נמצאים במחזו כ"י אקספארד וכן ליתא באויה: (ס"י י"ד) דין לישיה במים שלנו, הוא במחזו צד 258, והובא בשבהיל ס"י ר"יב בשם רש"י: (ס"י ט"ו) דין לישיה, הוא במחזו שם, ובפרדס ס"י ק"ל, ובעל שבהיל ס"י ר"יב הביא זה בשם רש"י, ואחרי המלות והו עשירית הא"פה, נמצא במחזו (צד 259) וכדתנן בבחיורתא ומייתי לה בפי' דשבת חמשת רבעים קמח ועוד חיובין בחלה, ואחיכ' כתוב שם ת' (ר"ל תוספות) ואם לש' פחות, ואחיכ' הובא מדה של פסח כו' ומסיים עד כאן תוספות יש להציג האות ת' על וכדתנן בבחיורתא, כי מכאן מתחיל ההוספה, וליתא באיסור והיתר ובפרדס ובשבהיל: (ס"י ט"ז) דין אשה שלוותה כבר מחבירתה, הוא במחזו צד 259, והובא בפרדס ס"י ק"מ: (ס"י י"ז) דין טחינה, הוא במחזו שם, והובא בפרדס ס"י ק"מ גם בפי' קכ"ה, ובעל שבהיל ס"י ר"י הביא זה בשם

* ה"י בוסן ר"ת, ואינו ר"י יודיה בר ישראל מנירנבורג אשר נשא ונתן עם גדולי זמנו, כמו עם מהר"ם בר ברוך, ועם הרא"ש, עיני אור החיים 948, ועיני סה שהביא הרש"יה במבוא למחזו צד 25, שערב והר את ר' יודיה בר לוי עם ר' יודיה בר שמואל, ומהר"ם בר ברוך חי במאה הראשונה מאלף הששי ובשנת היא מ"ו נתפס בהפיסה ונפטר י"ג אייר שנת נ"ג, ולא נתן לקבורה עד י" אייר שנת ס"ו, והרא"ש חי' תלמידו של מהר"ם בר לוי.

מבוא

ה' פסח של רבינו שלמה זצ"ל, ואחרי המלות דאמר מר בציקות של גוים אדם ממלא כריסו מהן (וכיה במחרו צד 260), נמצא באויה הוספה ואע"פ שלא נילושו במים שלנו, ואע"פ דאמרינן עבר ולש אסור, הימ בישראל ומשום קנסא, ואפילו לישראל אחר משום דאתעבד ביה איסורא במיד דהיינו עבר, אבל בבציקות לא איתעבד בזה איסורא, אבל הרב ר' יצחק גיאות ז"ל מפרש בציקות של גוים כגון שהי ישראל עמו כו', ואח"כ הוא כמו במחזור וויטרי, ובפרדס סי' קכ"ז וסי' ק"מ וכלכך שיאכל כזית מצה באחרונה כו', וההוספה ליתא במחזיו לפנינו, ואולי הוא כן בכ"י אקספארד מן מחזיו, אשר הוסיפו במחזיו, כי רבינו יצחק גיאות לא הובא מרש"י ולא מתלמידיו, אף כי חי בזמן רש"י, ונפטר ד"א תת"ט, אבל חי בספרד ורש"י לא ידע מהספרדים: (סי' י"ח) דין אפי"ת מצה פסח שחל להיות באחד בשבת הוא במחזיו צד 260 והובא בפרדס סי' קכ"ט, ובשבה"ל סי' ר"יג בשם רש"י, והנה אחר סי' י"ט המסיים והאוכל מצה בע"פ כאילו בא על ארוסתו בבית המיו ולוקח, בתלמוד ירושלמי, כיה במחזיו (צד 260 סי' כ') וכן הוא בפרדס סי' קכ"ט, וכן הובא בשבה"ל סי' ר"יג, והוא בירושלמי פסחים פרק ע"פ היא, ואחר הסיום הוה נמצא במחזיו (צד 261) סי' כ"א דין בשר זצ"ל, סי' כ"ב דין ל"שה קודם ביעור חמץ, סי' ר"ג אופין מצה מע"ש, סי' כ"ד בשר יבש בפסח, סי' כ"ה קמח שנפל לתוכו דלף, סי' כ"ז עשיית מורסין בימים טובים, סי' ק"ז דין אנפויר בלע"ז, סי' כ"ח מי שמבקש לפרש בים קודם הפסח, סי' כ"ט אסור לשחות בע"פ אלא י"ן, סי' ל"ו דין הכשר סכינין, סי' ל"א דין תנור בשותפות, סי' ל"ב אין לשין בפושרין, דין ל"ג דין עבד לש מצות, סי' ל"ד דין מדת עומה, ומן ועל התרומה אודיעך (צד 264), הוא גם בפרדס סי' קל"א, סי' ל"ה ברכת תרומה הובא גם בפרדס סי' קל"א והובא בשבה"ל סי' ר"יב, סי' ל"ז יו"ט של פסח היאך יפריש תרומה, סי' ל"ז אפה ושכח ולא הפריש והתום שם, שלמה בר יצחק, סי' ל"ח מודדת אשה להלתה, סי' ל"ט דין שכה והפריש תרומה בעודה עיסה, סי' מ' דין טהרת כלי עצם, סי' מ"א ליקח קמח מן השוק בפסח, סי' מ"ב אסור למילש מצות של מצוה ביי"ן, כל הדינים הללו מן סי' כ"ט עד סוף סי' מ"ב, חסרים בכ"י מן איסור והיתר, ואולי לא נמצאים ג"כ במחזיו כי אקספארד וכן תראה בפרדס סי' קכ"ט אחר שסיים, בתלמוד ירושלמי (שהוא במחזיו סוף סי' כ') (צד 260) מתחיל שאלו את רבי אם מותר ללוש בניצים בפסח, והוא במחזיו סי' מ"ג, אשר מזה מתחיל סי' כ' באיסור והיתר, וכן הובא בשבה"ל סי' ר"י"ד, ונראה כי היו אלה הדינים גם לפני בעל שבה"ל, סי' כ"ז עשיית מורסין, הובא בשבה"ל סי' רש"י, סי' כ"ח הובא בשבה"ל סי' ר"יג, סי' ל"א שאלו את רבי הובא בשבה"ל סי' רש"י, ואחרי כל המאמרים ההם שרשמתי הובא בכ"י מן או"ה סי' כ"א הטה הנמצאת בעוף בפסח, הוא במחזיו סי' מ"ד (צד 269), ובפרדס סי' קל"ט, ובמחזיו כתוב והוסיף רבינו ת' (הכונה רבינו תם), ואחר זה נמצאים בכ"י מן או"ה מאמרים בלי סדר ונמצאים במחזיו בסימנים הנ"ל אשר נשמטו ממקומם, כמו סי' כ"ב דין תרומה המתחיל ועל התרומה אודיעך, הוא במחזיו סי' ל"ד (צד 264), והובא בפרדס סי' קל"א, סי' כ"ג דין חלב, הוא במחזיו סי' ל"ה, ובפרדס סי' קל"א, סי' כ"ד ואם יו"ט של פסח הוא ולש עיסה ביו"ט, הוא במחזיו סי' ל"ז, סי' כ"ה ואם בשעת אפיית העיסה שכח ולא הפריש ממנה, הוא במחזיו סי' ל"ה, והתום, שלמה בר יצחק, סי' כ"ז דין מורסין, הוא במחזיו סי' כ"ז (צד 262), סי' כ"ז דין תנור בשותפות הוא במחזיו סי' ל"א, סי' כ"ה דין קידוש הוא במחזיו סי' מ"ח (צד 270), ומובא בפרדס סי' קל"א, סי' כ"ט דין מרור הוא במחזיו

סי' מט וחובא בפירס שם, וככ"י חובא בפעות בפי ערבי ססחים, וצ"ל בפי כל שעה [רף ל"ט ע"א] הפעות הזה הוא גם במחורו שם, ובפירס סי' קל"א, ואחר זה ליתא בכ"י מן אריה כל הדינים המובאים במחורו מן סי' ג' עד סי' ס"ד, ואח"כ נמצא בכ"י סי' ל' וליא ורשום, סדר ערוך שסדר רבינו שלמה, והוא במחורו סי' ס"ה (צד 281) ורשום שם במחורו, סדר ערוך שסידר רבינו שלמה ביר יצחק וצ"ל, ובכ"י מן אריה כתוב בסוף המאמר, מכאן ועד דין ערובי תבשילין אינו כתוב כסדר, והוא דברי המעתיק, סי' ל"ב ארבע כוסות הללו תקנו חכמים כנגד ארבע לשונות של גאולה כו', הוא במחורו סי' ע"ג (צד 285), סי' ל"ג מתחיל אלו הן פירושי אנדה של פסת, נמצא במחורו צד 292 ובכ"י מן אריה חסר ההתחלה, במחורו מתחיל מן מה נשתנה ובכ"י מן אריה מן הרי אני ככ"י שבעים שנה, ובמחורו צד 293 חובא, ר"א בלי אפיקומן כללו של דבר, היג ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפשירין אחר הפסח ולא גרסינן ואין, מפי ר' קלונימוס איש רומי *) וזה ליתא בכ"י מן אריה, ונמצא גם בפירס סי' קל"ב (רף כ"ז ע"א), ובמאמר שלפניו כתוב שם, פירש ר' קלונימוס איש רומי, והנה במחורו (צד 293) אחר הפיסם לפיכך ריכזו דברים הוא נמצא מאמר אנדה, אמרו חכמים כשירד רבון העולמים ירדו עמו תשעים אלפי רבבות מהם מלאכי אש כו' עד ואעשה נקמה במצרים, וזה ליתא בכ"י מן אריה ומתחיל מן ובמורא גדול עד עדיין היינו שם, כמו במחורו (צד 294) ואח"כ נמצא בכ"י אסרו חג בעבותים על קרנות המזבח בפסח מצרים נאמר מקרא זה כו', וזה לא נמצא במחורו לפנינו, ומה שהובא שם בכ"י השיר ששינינו בפסחים [רף ק"ח ע"א] הוא נשמת והביא יש אומרים מי יסרו, זה הוא במחורו סי' ס"ז (צד 283) ובמחורו המאמר משובש ותיקן הרה"ג הרשיה שם בהערה ה' את דברי המחורו עפ"י איסור והיתר כ"י כי הכ"י היה ^לשאל אצלו מאת החכם ד"ר מערצבאבער, ואדר-זה בכ"י סי' ל"ד פעם אחת שכח רבי ולא אכל מצה באחרונה אחר סעודתו קודם ברכת המזון כו', הוא במחורו סי' ע"ד (צד 286) עד וכן נוהג רבינו שלמה ז"ל, וכן חובא בשבלי הלקט סי' ר"ח והביא כתב רבינו שלמה וצ"ל בהלכות פסח שסידר פעם אחת שכח רבי ולא אכל מצת אפיקומן אחר סעודתו כו', סי' ל"ה והששל מצות מברך אחת לברכת המוציא כו', הוא במחורו סי' נ"ג (צד 271), ובכ"י וכן אמר לי ר' יעקב הוקן משום אב"ו, צ"ל ר' יעקב ב"ר יקר הוקן כמו שהוא לנכון במחורו שם, סי' ל"ז הבא להוציא אחרים ידי חובתן, עד סופו הוא במחורו סי' ס"ז (צד 263-282), סי' ל"ז ליל שמורים שחל להיות בשבת כו', עד דהוי מגסי הרוח, הוא במחורו סי' ס"ח (צד 283), סי' ל"ח ומביאין לפניו קערה ובה שלש מצות, הוא במחורו סי' ס"ט (צד 284), ובמחורו וכן סי' רב עמרם גאון, עד אם נשל ידיו לא יקדש, ליתא באריה, והמלות הזרות מן הירקות יש לתקן

* חי במאה התשיעי' לאלף החמישי ובא סרומי לגרמנישא לאחר פטירת רבינו יעקב בר יקר ז"ל כמו שהובא באר"ז ח"ב סי' רע"ה וז"ל ואני הקטן מצאתי סמך לדבריהם בתשובת הגאונים רבינו אלעזר בר יודרה, ורבנא קלונימוס הוקן איש רומי בן רבנא שבתי כבואו לסדינת גרמנישא לאחר פטירת רבינו יעקב ב"ר יקר ז"ל שאלו ממנו דבר זה והוציא הותם עדות קודש והראה מכתב שכבר נשאל שאילה במתא רומי וכתב בו שאל סר שלמה היצחקי מן רבנא מרנא רב נתן גאון שהיכר ספר הנקרא ערוך כו' ובשבה"ל סי' רס"ד שאל הרב ר' יעקב ז"ל מלפני רבינו קלונימוס מרומא ז"ל והובא ברש"י ביצה כ"ד ע"ב ד"ה אם והביא גם עתה בא אלי מכתב מגרמנישא שבא לשם חכם גדול וכן ויושב בישיבה מן רומא ושמו ר' קלונימוס ובקי בכל הש"ס כו' וכן חובא בפירס סי' רע"ג ואף רבינו קלונימוס סרומי י"ע מוסרה בלא גפי ועיין תוס' עירובין סי' ע"א.

באריה עפי' מחויו. סי' ל"ט והקרוין צריכין שיהו שלשה כו', הוא במחיו סי' ע" (צד 284) ובכ"י חסרים איזה שורות, וחסר מן מפני שהן באין עד מפני שהידים עסקניות שהשמיט הסופר. סי' מ' ואלו ירקות שאדם יוצא בהן בפסח, הוא במחיו סי' ע"א (צד 285). סי' מ"א ואינו צריך הסיבה באכילת מידור כו' עד סופו, הוא במחיו סי' ע"ב (צד 285) ובכ"י וסיים. סליק סדר הפסח קצר וארוך. סי' מ"ב דין עירובי תבשילין פסח או שאר ימים טובים כו', הוא במחיו סי' ע"ו (צד 287). סי' מ"ג המבשל רוב תבשילין ביו"ט, הוא במחיו סי' ע"ז (צד 287). סי' מ"ד שני ימים טובים של גלויות, הוא במחיו סי' ע"ח (צד 287). סי' מ"ה האסור לזה מותר לזה, ועוד דנרסינן בעירובין, הוא במחיו סי' ע"ט (צד 287). סי' מ"ו דין מחובר, הוא במחיו סי' פ' (צד 288) סי' מ"ז דין השכיר פועלים, הוא במחיו סי' פ"א (צד 288) והסיום במחיו בסוף הסימן ואמרינן מר זוטרא כו', חסר באריה. סי' מ"ח לשכור פועלים בתחלה במועד, הוא במחיו סי' פ"ב (צד 289) ובמחיו סיים, יצחק ב"ר יהודה וזה חסר באריה וכל זה הובא בפרדס סי' קנ"ב ומתחיל אלו תשובות שאילות של ר' יצחק ב"ר יהודה, סי' מ"ט לתקן פרסות, הוא במחיו סי' פ"ה (צד 289). והובא בפרדס סי' קנ"ב, סי' פ"ז ופ"ד במחיו, נשמטו באריה, וגם בפרדס ליתא הדין מן סי' פ"ד לחוף ראשו במועד. סי' נ" ליתן כלים לכובס, הוא במחיו סי' פ' (צד 289) והובא נ"ב בפרדס שם, ובמחיו נוסף ור"ת מתיר כו', וסיים והאריך בדבר בספר הישר [סי' תקס"ח] וזה ליתא באריה, וכן ליתא בפרדס והיא הוספה במחיו. סי' נ"א לקיטת ענבים במועד, הוא במחיו סי' פ"ח (צד 289), והובא בפרדס סוף סי' קנ"ב, ובכ"י נשמט סי' פ"ז הנמצא במחיו, ובוודאי היא הוספה במחיו, סי' נ"ב ליקח מגוי ביו"ט, הוא במחיו סי' פ"ט (צד 290), ושם הסיום, יצחק ב"ר יהודה, וכן בשבה"ל סי' רמ"ד הובא השאלה בשם ר' יצחק ב"ר יהודה, ובאריה בדין של אחריו דין שפוד מתחיל ר' יצחק כו' יהודה וזה נשמט מסוף התשובה שלפניה. סי' נ"ז מובא דין שפוד, הוא במחיו סי' צ' (צד 290), ובאריה נמצא בסופו, כל תבלין שמפינין טעמן מותרין לכתשן ביום כגון שומין שהן מפינין טעמן ואסורין כגון פלפלין שאינן מפינין טעמן, וזה ליתא במחיו, סי' נ"ד מתחיל ושומין ביו"ט, הוא במחיו סי' צ"א (צד 290), ובאריה המאמר קטוע, ונמצא לנכון במחיו שם, סי' נ"ה ברכת הלל, הלל ביחוד אסור לברך עליו לפניו ולאחריו בימים שאין נומרין בהן את ההלל כו' עד הרי הן כיחידים, הוא במחיו סי' רמ"א (צד 206), והובא בפרדס סי' כ"ב, ועיין במחיו סי' רכ"ז ובהערות הרה"ג הרש"ה סי' י"ו, ועיין שבה"ל סי' קע"ד, סי' נ"ז דין שותה מים בתוך סעידתו, הוא במחיו סי' נ"ד (צד 29) וע"ש צד 39 ועיין שבה"ל סי' קמ"ג שהביא דברי רש"י, סי' נ"ז טעם למה נקרא שבת שלפני הפסח שבת הגדול, הוא במחיו סי' רנ"ט (צד 222) (וכאשר סיים בכ"י מפי ר' אברהם נ"ע, כן הוא גם במחיו שם, ובפרדס מפי רבי נ"ע צ"ל מפי רבי אברהם נ"ע) והובא בפרדס סי' י"ו, וכן הובא בשבה"ל סי' ר"ה וז"ל מצאתי בפרדס שהיבר רבינו שלמה וצ"ל שבת שלפני הפסח כו', והנה בפרדס שם כתוב, וכן דרש קצין אחד רבינו יצחק מארץ הגר, וזה ליתא במחיו, והובא בשבה"ל שם, והוא ר' יצחק יוסקונטו בארץ הגר והובא שם כל המאמר הכתוב בפרדס, סי' נ"ח פ"י על חמדת הימים, הוא במחיו סי' ק"ג (צד 82) ושם הובא באריכות, והובא גם בשבה"ל סוף סי' ע"ו, ועיין בפרדס סי' נ" (דף ח' ע"ב) ומה שהובא שם ורבי מאיר אומר שליח צבור כהונן היה מתקן, מלת, אומרי יש למחוק ונאמר לנכון במחיו, והכוונה ר' מאיר שליח צבור כהונן היה מתקן, ובשבה"ל שם

הובא ור' מאיר ציר נאמן ז"ל היה מתקן הדבר כך, וציר נאמן הוא כמו שליח צבור, סי' נ"ט כתיב כי גדול אתה ועושה נפלאות כו' ועל כן קבעו ומפליא לעשות וסיים וכך שמעתי מפי ר' עזריאל, אין זכר מזה במחורו לפנינו ובווראי נמצא כן במחורו כתב יד אקספארד, ומצאתי הובא בשבד"ל סי' ג' וז"ל מצאתי בשם רבינו שלמה וצ"ל כי גדול אתה ועושה נפלאות כו' אבל הסיום, כך שמעתי מפי ר' עזריאל לא הביא והמדרש ביר שהובא באריה ובשבד"ל הוא בביר סי' אות ג', ועיין בתוס' ברכות סי' ע"ב ד"ה ומפליא לעשות שהביאו ניב המדרש מביר על ומפליא לעשות: סי' ס' הלכות אסור והתר הוא משונה מחלק ראשון אשר נובע ממחזור ויפרי, לא כן מהלכות אסור והיתר ואולי הוא מסודר עפי' מחזור ויפרי כ"י אקספארד אשר הוא משונה מהגדפס (עפי' כ"י לאנדאן) ונמצאים שם (במחורו) הרבה דברים אשר אינם נמצאים לפנינו, והלכות אסור והיתר מתחיל לפנינו בכ"י כבד דבוק שנתבשל עם חתיכות הרבה, סי' ס"א הובא דין לב, והלב בין צלאו בין בשלו כו', ובמחזור ויפרי ליתא, ושם במחורו (צד 758) נמצא הלכות אסור והיתר בסגנון אחר, רק מצאתי כאשר הובא באריה כ"י נמצא בפרדס (דפוס קושט' דף ל"ב ע"א ודפוס ווארשוי סי' רכ"ג ורכ"ד) ושם מהופך הסדר בתחלה דין הלב ואח"כ דין כבד ושם בפרדס נמצאים שינויים קטנים בלשון, סי' ס"ב תשובות שהשיב ר' נרשום ביר צדוק לר' שלמה ביר אליעזר על השאלה הלב שנתבשל בקדירה עם שאר חתיכות של בשר והסיום והבי פירש רבינו ר' יצחק הקדוש, וזה לא נמצא במחורו ולא בפרדס ועיין להלן דברתי אדות היר נרשום ביר צדוק ז"ל.

ואלה פסקי דינים המובאים באיסור והיתר כ"י, סי' ס"ג דין כחל, סי' ס"ד תשובה מר' יצחק הלוי לרבינו שלמה ביר יצחק על נקור בהמה וחיה, סי' ס"ה תשובה מר' יצחק ביר יהודה לרבינו שלמה בר יצחק על נקור הצבי והאיל, סי' ס"ו תשובה מר' יצחק ביר יהודה לכן דודו ר' מנחם ביר מכיר בדין ריאה, סי' ס"ז דין תרנגולין, סי' ס"ח דין כבד, סי' ס"ט דין לב, סי' ע' ר' יצחק ביר יהודה נע בשערים דרב האי, סי' ע"א לצלות כבד, סי' ע"ב דין נבונה, סי' ע"ג דין בשר בחלב, סי' ע"ד דין קלחת, סי' ע"ה חלב ובשר, סי' ע"ז דינים קטנים, (בס' תמים דעים סי' קמ"ג הביא זה בשם ס' האורה ועיין תשובות חכמי צרפת סי' ע"ז), סי' ע"ז דין תרנגול, סי' ע"ח סכין פגום, סי' ע"ט שוק מבושל, סי' פ' דין קיבה, סי' פ"א דין נתן מעם לפנס, סי' פ"ב ראש ורגלים, סי' פ"ג דין כפות, סי' פ"ד דין סכין, סי' פ"ה הובא תשובת הנאונים בדין אבי שנצד בירוש ראשון, וכן דינים שצדן גוים בירוש ראשון מותרין לאוכלן בירוש שני, (סי' פ"ו) דין מחצ הנמצא בעוף, סי' פ"ז דין אומר לאונא, סי' פ"ח דין טלה בלא כוליא, סי' פ"ט מי תותים, סי' צ' דין כלי גוים, סי' צ"א גוי שהוציא הברוא מן החביות, סי' צ"ב דין יין בחותם אחר, סי' צ"ג דין גת, סי' צ"ד מנע גוי ביי, סי' צ"ה שאלה נכרי שהי עובר מצד יינו של ישראל ונגע' בכנרו ביינן שלא בכונה, סי' צ"ז דין חביות, סי' צ"ח לופות חביות בחולו של מועד, סי' צ"ז שאלה בדין דם דגים, סי' צ"ח כבד ובשר מאי לצלותם יחד בשפוד אחר, סי' צ"ט דין רביית על יד גוי, סי' ק' דין ציצית, סי' ק"א משרה דעת, סי' ק"ב עצם קטן, סי' ק"ג שליח צבור, סי' ק"ד סכין של גוי, סי' ק"ה חלב שחלבו גוי, סי' ק"ז דין קדירה, סי' ק"ז השוחט בסכין גוי, סי' ק"ח חודו של סכין, סי' ק"ט דין חלב קרוש בעור הקיבה, סי' ק"י דין מפרקת, סי' ק"יא דין בשר, סי' ק"יב דין ליביל שבשלו בקדירה, סי' ק"ג דין יולדת, סי' ק"ד דין זמון, סי' ק"ז דין לחוף את הראש, סי' ק"ח הקורא את

המנילה בצבור קורא וכורך כסית (הובא במחזיון סי' רמזו צד 213), סי' קי"ז דין תיב שחל להיות כמרוש (עיין מחזיון סי' רמ"ז צד 228), סי' קי"ח דין אשה שמת בעלה והניחה מעוברת, סי' קי"ט דין משכון, סי' ק"כ דין גט בתהלה הובא נוסח הגט ואחר הסיום כדת משה וישראל כתוב הנני יוסף ב"ר יצחק לא לחלוק על דבריהם באתי כי אם להוסיף, גט צריך שרטוט בו, (עיין להלן אודותיו) והסיום שם לא לכתוב ודין אלא ודין וכו', הוא גם במחזיון סי' תקמ"א צד 782 בשם ר"ה, סי' קנ"א הובא תיקון הגט מפי מר רב יהודה (הוא רב יהודאי גאון) סי' קכ"ב דין כבשה מעוברת חשש בכורה, סי' קכ"ג מעשה ה"י באחד משכניו של רבי שנתן לו גוי מבכרת בו, סי' קכ"ד עשרה שהתפללו ושמעו כלם ברכו וקדושה אם יכולים להמנות למנין אחר, סי' קכ"ה דין עבריין שעבר על גזרת צבור, סי' קכ"ז לעסוק בתורה הצות לילה, סי' קכ"ז דין ספירת העומר, סי' קכ"ז וקנ"ה מסופר איזה דברים שהיה רבי [רש"י] נוהג, סי' קכ"ט הובא העיד רבי על אדם גדול ר' שניאור בר' יהודה בכך שראהו בשבת שחתך קשרי הכבש שהוא מקושר בשמוד כשהוא צלי, מלת, בכ"י אין לה מוכן ומצאתי המאמר במחזיון סי' צ"ב (צד 291) וכך איתא שם לחתוך קשר הכבש העיד רבי על אדם [גדול] ומנו ר' שניאור בר' יהודה בר ברוך שראהו שחתך בשבת קשרי הכבש שהוא מקושר בו בשמוד כשהוא צלי, לכן במקום, בכ"י צ"ל בר ברוך, וכן חסר לפנינו הסיום הנמצא במחזיון, דהוה ליה כחותמות שבכלים דאמרינן בניציה מתיר ומפקיע וחותר, סי' ק"ל דין פקדון, סי' קל"א דין רחיצה, סי' קל"ב דין עירוב, סי' קל"ג דין גזירת צבור ואחר נשבע שלא לקיים גזירתם, סי' קל"ד דין שתוף, סי' קל"ה שאלה בענין קידושין, והסיום, ולמוכחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב שלמה בר' יצחק, סי' קל"ז דין עטיפת ראש אבל (נמצא במחזיון צד 243 ובפרדס סי' ר"צ), סי' קל"ז דין גט (אין לזה שייכות לכאן), סי' קל"ח צדוק הדין ומתחיל מעם אחת נפטר מת בחולו של מועד (הוא במחזיון צד 244 והובא בפרדס סי' ר"צ), סי' קל"ט שוב מעם אחת נפטר בן אחד ד' ימים אחר מילתו, (הוא במחזיון צד 245), סי' קמ" דין מכתשת ביוש, סי' קמ"א דין הלל התהלת המאמר נמצא במחזיון צד 193, סי' קמ"ב דין טעה ולא הוכיר של ר"ה בלילה, עיין במחזיון צד 192, סי' קמ"ג דין נסוך, וסיים מפי ר' משולם וכך קיבל מר' דוד הלוי, סי' קמ"ד נקיות בשר, סי' קמ"ה דין גטילת ידים, הוא במחזיון צד 35, גם שאלו לרבי הַהַנְפָנָה ונוטל ידיו כו', הוא במחזיון שם והובא בשבחי' סי' קל"ה, וז"ל שאלו תלמידיו את רבינו שלמה וצ"ל הַנְפָנָה ונוטל ידיו כו', והובא שם בתשובה, אף אני כך שאלתי את רבינו יעקב בר' יקר ואמר לי כו' וכל המאמר באר"ה יש לתקן ע"פ מחזיון ושבחי'ל, סי' קמ"ז דין יין בחובו, סי' קמ"ז דין אם שופטין הקלות של רותחין על העוה, סי' קמ"ח דין שמרי יין, סי' קמ"ט דין בשר יבש בפסה, הוא במחזיון צד 262, ועיין תשובת מהר"ם בר ברוך סי' שס"ב, והביא זה בשם רבי שלמה בר' יצחק (רש"י), סי' קנ"ג דין חטה הנמצאת בתרנולת ביוש אחיו של פסח, סי' קנ"א דין לינת מים בפסח, סי' קנ"ב דין כל נכסאי נשאלה שאלה לפני רבי כו', ואח"כ הובא התשובה, והסיום וצורנו יאיר עינינו בתורתו אמן ואמן, סי' קנ"ג הובא שאלה ראוין נשא לאה ומת בלא בנים ובנות כו' ואח"כ הובא התשובה, סי' קנ"ז דין שתוף והובא שם תשובה: הנני הנקוב למטה משויב לשואל פרי הצדק וישיש ה' אברהם יגדל שלומו עם שלום רעהו, ועל שאלתם נתתי לב להקשיב ותשובתי כפי עניות דעתי, סי' קנ"ה דין דורך ננית, סי' קנ"ז שאלה לפרש גת ונרנהני וכו', וסיים יהי חתני ר' מאיר לעד עם בתי והילדים ינובון כשיבה

ושלום. הוא הרי מאיר ברי שמואל מרומני שהי' התן רשוי ואבי רבינו שמואל (רשב"ם) ורבינו יעקב (רי"ת), ורבינו יצחק, ורבינו שלמה, ובת הי' לו ושמה מרים. והיתה נשואה לרבינו שמואל ברי שמהה מוויטרי (בעל מהור וויטרי). סי' קנ"ז דין יחיד שקבל עליו הענינה, והביא שם וכן מצאתי בתשובת הגאונים כו' והובא התשובה גם ברש"י שבת כ"ד ע"א ד"ה ערבית, וכן הביא דברי רש"י בעל שבהיל סי' רע"ה. סי' קנ"ה דין בדיקת סבין, סי' קנ"ט שאלה בענין יין נכף, סי' ק"ס ברכה על אנו בדבשו, וכן הובא בפרדס סי' ע"ה. סי' קס"א דין שבועה, סי' קס"ב דין פורים, והובא במחזיון צד 210, ובפרדס סי' ר"ד הובא ג"כ, והסרן הניכר שם. סי' קס"ג מעות פורים, הוא ג"כ במחזיון צד 221, ועיין שבהיל סי' ר"ב מה שהביא בשם רבינו קלונימוס הוקן, ובכ"י מן או"ח נלקח המאמר בחסר ומתחיל ולאחר מקרא מגילה, ועיקר חסר מן הפרס. סי' קס"ד דין עירוב, סי' קס"ה דין ספר תורה הסיפה, סי' קס"ז ברכת קידוש וברכת הבדלה לאהרים צריך שיכוון לשמור כו'. סי' קס"ז הובא בשם התשובת הגאונים סי' פרוונקא (הכוונה למאמרים ע"ז כ"ה ע"א האי עינבתא, פרוונקא דמלאכא דמיתותא, והביא שם כך מפרש רב פלטינו נאון, ועיין ערוך ערך פרוונקא שהביא שם יש בריה שמדלך לפני ארי וקורין אותה פרוונקא כך כשיבא זה החולי על אדם הוא פרוונקא דמלאך המות והוא שלהוה ופי' פרוונקא שליה). סי' קס"ח דין טבילת כלים חדשים. סי' קס"ט דין כפות קרן, סי' ק"ע דין מים אחרונים. סי' קע"א דין הגעלת כלים והובא שם רב האי' ורב הילאי מוספין מדעתן, סי' קע"ב ברכת מנן אבות, הובא בפרדס דפוס קושט' (דף כ"ג ע"ב) ובדפוס ווארשוי בטוף הספר (דף נ"ה ע"ד), ושם איתא תשובת הללו השיב רבינו שלמה לרבינו נתן ושאלתם ברכת מנן כו' כמו לפנינו באו"ח, ונמצא גם בחפשי מטמנים סי' א' ומבוא שם תשובה שהשיב רש"י לרי' נתן ברי מביה. סי' קע"ג דין הוי"ט סי' קע"ד כלי מוּפָּה. סי' קע"ה הכיות יין בשמירת נוי, סי' קע"ז שאלה אם אומרים זמן בנטילת לולב בשני ימים טובים הראשונים של הג' והובא במחזיון (צד 434) והתהלכו אני ההתום נשאלתי אם אומרים זמן בנטילת לולב בשני ימים טובים הראשונים, ובסוף התם שלמה ברי' יצחק, ובמחזיון שם המאמר באריכות, ואחר הסיים ובסדרנין המצורירין מדרך מיד שהיינו נמצא שם עוד מאמר גדול דעיקר חיוב בשעת מעשה ועיש בהעדרות הרהיג רשיה ז"ל הערה ק'. סי' קע"ז דין עוף שנשכר רגלו, סי' קע"ח דין נרנו של הפה שנמצאת בתרגולת צלוי בפסת, הובא בחזיון צד 270 ושם הובא זה בשם תשובת הרב ר' יצחק ברי' יהודה, ונמצא בפרדס דפוס קושט' (דף י"ד ע"א) ודפוס ווארשוי סי' קל"ט, ובס' תמים דעים סי' קמ"ה הביא את זה בשם ספר האורח, ובעל שבלי הלקט סי' ר"ז (דף צ"א ע"א) הביא זה בשם הלכות פסח של רבינו שלמה זצ"ל. סי' קע"ט תקיעת שופר ביו"ב שאלו תלמידיו את הרב רבינו יצחק מפני מה הוקעין בשופר במוצאי יו"ב קודם שיתפללו שמונה עשרה כו', ונמצא במחזיון צד 281, ומתחיל שם נשאל נשאל מאת גור אריה מפני מה הוקעים במוצאי יו"ב קודם שיתפללו שמונה עשרה, והנה גור אריה הוא רבינו יהודה בר' יצחק, לכן ברור שצ"ל באריה שאלו תלמידיו את הר' יהודה בר' יצחק, ונקרא גור אריה ע"ש גור אריה יהודה. סי' ק"ס יוש' שהל' לחיות בשבת, סי' קס"א ענין צדקתך צדק במנהגה, עיין מחזיון צד 111, ועיין פרדס סי' ד' ובשבלי הלקט סי' קכ"ז. סי' קס"ב טעמים מפורשים מהדודשו לותר מפני מה נהנו לומר סדר קדושה במו"ש, עיין מחזיון צד 113 ובפרדס סי' ד' ובשבלי הלקט סי' קכ"ז, ועיין בתנחומא הנדפס מכבר כי השא' סי' ל"ג, והובא בערוך ערך צלמות בשם הילמרנו, ועיין מחזיון

צד 113. סי' קס"ג ענין ויהי נועם. הובא במחורו צד 114 המתחיל ומה שאומרים ויהי נועם. סי' קפ"ד הטעם שאין החזן רגיל לומר קדיש במנחה בשבת. עיין מחורו צד 107. סי' קפ"ה ויהי נועם משה אמרו בשעת שנגמרה מלאכת המשכן. הובא במדרש במ"ר סי"ב ובמחורו צד 114 בסוף סי' קמ"ה הובא רק התחלת המאמר. סי' קפ"ו הטעם שאומרים בתפלת ערבית והוא רחום. ועיין מחורו צד 77 ובשבה"ל סי' מ"ט. סי' קפ"ז ערב שבת נהנו לומר בשבת פורים סוכת שלום במקום שאמרו בחול שומר עמו ישראל. והביא על זה משל לשני בני אדם כו'. הוא במחורו צד 81 והובא שם גם המשל. ועיין שבה"ל סי' ס"ה הובא בשם רב שר שלום נאון משל אחר וכאשר הביא הרב בעל שבה"ל כן הוא בפרדס סי' ג' (דף ח' ע"ב) ושם במקום אמר מר רב נאון צ"ל אמר מר רב שר שלום נאון. סי' קפ"ח הטעם שנהנו לומר ואני תפילתי בשבת במנחה. הוא בפרדס סי' ד' והובא בשבה"ל סי' קכ"ז בשם רש"י. סי' קפ"ט דרוש על קרבנו קערת כסף. ועיין במדרש במ"ר סי"ג אות כ' קצת מזה אבל בסגנון אחר. סי' קצ"ד דין גף. סי' קצ"א השמטת הגף. סי' קצ"ב כפילת הל"ל. למה נוהגים לנפול המוסקים. סי' קצ"ג שליחו של אדם כמותו. סי' קצ"ד מתחיל הלכות קצובות אשר עשה רב יהודאי ריש מתיבתא וזכר ארונו לברכה ברוב הכמה ותכונה ושכל ומדע וברתקי התכונה והורינו לדעת ולהבין ולא להכשל באסור והיתר. ואלה הם הענינים אשר נכללו בהם. הלכות עירובין ונכלל בו גם משפש העירוב ועשייתו. ודין מכוי בעירוב. סי' קצ"ה הלכות שבת. סי' קצ"ו הלכות בכורות. סי' קצ"ז הלכות הנוכה והנה באויה אחרי המלות ואחת של ר"ח חסר ואחת של פרשת שקלים ומפטרין בן שבע שנים ואם יבא ר"ח ניסן בשבת מוציאין ג' תורות. א' לפרשה של אותה שבת. וא' של ר"ח. והשמיט המעתיק מן ר"ח עד ר"ח ונמצא לנכון בהלכות קצובות שהוציא לאור הרב החכם ר' חיים מאיר הורוויץ ז"ל בתורתו של ראשונים. סי' קצ"ח הלכות פורים. ובאויה אחרי המלות ואם קרא במגילה הכתובה בנביאים חסר וכצ"ל אם קרא במגילה הכתובה בין הכתובים והקונטרס סתור בין בתוך הכתובים מותר לקרוא בה בציבור ובחידו. ומי שלא שמע או לא קרא את המגילה מראשה ועד סופה ונמצא לנכון בהלכות קצובות שהור"ל החכם הג"ל. סי' קצ"ט ה' פסח. סי' ר' הלכות יום טוב. סי' ר"א ה' תיב. סי' ר"ב דין שופר. סי' ר"ג הלכות יו"ט. סי' ר"ד ט"ל ומשר. סי' ר"ה כבוש במועד. סי' ר"ו כתיבה במועד. סי' ר"ז דין סוכה. סי' ר"ח ה' לולב. ונראה כי בזה נשלמו ההלכות קצובות. סי' ר"ט דין המנרש את אשתו. סי' ר"י סימני דמים. סי' ר"יא דין חומץ. סי' ר"יב דין גובה כתובה. סי' ר"יג דין נוסם. סי' ר"יד דין איש ואשת איש. סי' ר"טז דין מת בעליך. סי' ר"טז איש בהמותו. סי' ר"יז דין אונאת מכה. סי' ר"יח חזקת בית. סי' ר"יט דין פקדון. סי' ר"כ שוכר בהמה. סי' ר"כ"א דין שאלה. סי' ר"כ"ב דין מציאה. סי' ר"כ"ג דין משיכה. סי' ר"כ"ד דין שרץ. סי' ר"כ"ה דין גוה. סי' ר"כ"ז כהן בעל מום. סי' ר"כ"ז עור בהמה מעובד. סי' ר"כ"ח הלול שבת. סי' ר"כ"ט מלאכה בעי"כ. סי' ר"ל נמצא חלב בתוך בישול בשר. סי' ר"ל"א יין ברשות גוי. סי' ר"ל"ב קריעת מתים. סי' ר"ל"ג דין באר לדלות. עד כאן המה דינים שונים והכל בערכוביא. ואחר זה סי' ר"ל"ד עד סי' ר"נ"ג נמצא קונטרס שערי ברכות והם ר"ב"ט שמואל בן חפני ז"ל. ועיין להלן דברתי אודותם. סי' ר"נ"ד דין טעה בתפלה ואולי גם זה שייך לשערי ברכות הג"ל. סי' ר"נ"ה סי' קצ"ר על ותכלינה שבע שני השבע לבא. סי' ר"נ"ו חיקין שערות והתחלה נוסח כתובה. ולא נודע לי מי תקנס. סי' ר"נ"ז נוסח כתובת אלמנה ונרושה. סי' ר"נ"ח כתובה דארכסא. סי' ר"נ"ט תנאי כתובה. סי'

רים מתנת ארום לארוסתו. סי' רס"א מתנה לארוס. סי' רס"ב צואה. סי' רס"ג טופס
 גיטין היינו גט פטורין. סי' רס"ד גט מיאון. סי' רס"ה גט הליצה. סי' רס"ו שטר הרשאה.
 סי' רס"ז שטר מחילה. סי' רס"ח כל הנשבעין שבתורה. סי' רס"ט כפיית דיינים. סי'
 ר"ע ה' גדה. סי' רע"א פריעת משומר. סי' רע"ב רחיצת הולכי מת. סי' רע"ג משומד
 שיש ממון על ישראל. ואח"כ הובא איזה שאלות ונראה כי הם שאלות שנשאל
 מקמאי מר רב יהודאי גאון ז"ל. סי' רע"ד ארוזא כד מבשל מאי מכרכינין עליה.
 נמצא בתשובת הגאונים דפוס ל"ק סי' מ"ה ושם הוא באריכות קצת. ובהערות שלי
 לתשובת הגאונים (ליק תרכ"ז) כתבתי עיין בה"ג ברכות פ"ז (דף ו' ע"ד) ובאור ד"ר
 ה' סעודה סי' קס"ה. סי' רע"ה שאלה בענין פסוקי דמרה. הוא ניב בתשובת הגאונים
 שם סי' מ"ה. ועיין אור זרוע הל' קיש סי' כ"ב. סי' רע"ו שאלה כל איסורין שבתורה
 במשהו. הוא בתשובת הגאונים שם. והעירותי בהערות שלי כל התשובה מובא בתוס'
 פסחים דף ל' ע"א ד"ה אמר. ועיין בזה בארוכה בספר הישר לר"ת סי' שפ"ב. סי' רע"ז מ"ס
 אמצעים רשות כו'. הוא ניב בתשובת הגאונים שם והעירותי שכדברי מר רב יהודאי גאון
 ז"ל כן מבואר בתוס' חולין ק"ה ע"ב בשם ר"ת. ועיין בארוכה בספר הישר סי' שפ"ד.
 ועיין בטור י"ד סי' פ"ט. ובס' המנהיג ה' סעודה סי' י'. והביא שם את דברי רב
 יהודאי גאון ז"ל. סי' רע"ח שאלה היה בא בספינה כשהיא מהלכת. הוא ניב בתשובת
 הגאונים שם והעירותי שם שמובא בס' תמים דעים סי' ע"א. ועיין מזה באריכות באור
 זרוע ה' ע"ש סי' ג'. סי' רע"ט שאלה ספינה שנכנסה לנמל. והעירותי שם שמובא
 בס' תמים דעים סי' ע"ג ועיין באריכות באור זרוע ה' ע"ש סי' ו'. סי' ר"פ קמ"ן
 מטבילין אותו על דעת ב"ה. והעירותי שם כתובה ניב בתשובת הגאונים שערי צדק
 שער ו' סי' מ' (דף כ"ח ע"ב) וכן הובא בעיטור חיב דף כ"ג ע"ב ובטור י"ד ה' עכ"ם
 סי' רס"ג בשם רב יהודאי גאון ז"ל. סי' רפ"א נתין שנשא שפחה ושחרר את הולד.
 הוא ניב שם. סי' רפ"ב בנד שפרשוה על המת כו'. הוא ניב שם והעירותי בהערות
 עיין טור י"ד סי' שמי"ט. ועיין בתשובת מהרי"ל סי' נ"ה. סי' רפ"ג שאלה האי אהיני
 סלקי כו'. הוא ניב שם. והסיום פה מכרכין בורא פרי האדמה. ובתשובת הגאונים שם
 הובא מכרכין בורא פרי העץ. ובה"ג ברכות פ"ז ועינינו ותאיני יבישתא מכרכין עליה
 על העץ. אבל אהיני שלוקין לא. סי' רפ"ד דין אגרות ביד גוי בשבת. וזה איננו
 משאלות רב יהודאי גאון ז"ל ועיין בד"ן זה במחז"ו צד 124. סי' רפ"ה קרושי מלוה.
 סי' רפ"ו שני תאומים זכרים שנולדו כאחד. סי' רפ"ז ברכת אירוסין. סי' רפ"ח שאלו
 מקמי דרב יהודה גדה מהו לצלווי בכנשתא ואמר שפיר דמי. גם זה הוא מן שאלות
 מן קמאי מר רב יהודאי גאון ז"ל ונמצא ניב בתשובת הגאונים ליק סי' מ"ה והתשובה
 כתובה ניב בשערי תשובה סי' קי"א. ושם היא בשם רב שריא גאון ז"ל וככלנו ה'
 גדה נכבא תשובה בשם רב נטרונאי גאון ז"ל שנדה מתפללת ומברכת בנדה כמו
 שהבאתי שם בהערות שלי. סי' רפ"ט שאלו מקמיה דרב נטרונאי גאון ריש מתיבתא
 מי שנכנס לביהכ"נ ומצא צבור שמתפללין כו'. והובא במחז"ו סי' מ' (צד 23). ושם
 הוא מתוקן יותר ופה הוא קטוע. ועיין בטור או"ח סי' נ"ב והביא ניב זה בשם רב
 נטרונאי ז"ל. ר"צ שבע ברכות לעבדים. סי' רצ"א דין שותפין. סי' רצ"ב דין כהן
 קורא ראשון ואם אין כהן כו'. כל זה הובא בס' הפרדס בלקושים (דף ג"ט ע"ב) ד"ה
 במתניתין במס' גיטין כפ' הניקין. והובא שם ולמורי שיחי' נראה הכי נתפרדה הבילה
 כו'. ובפרדס ליתא מלת. שיחיהו. וכן הובא שם וקשה לו לומר כדברי רבו ר' יעקב
 [הוא ר' יעקב בר יקר]. אח"כ הובא ושמע רבי בשם רבי ר' יצחק [הוא ר' יצחק בר

יהודה), סי' רצ"ג מצא רבי בתשובת הנאונים שאלה מה שכותבין בשטרות ונתתי לו ארבע אמות קרקע בחצרי כו' וזה הובא ג"כ שם בפרדס בסופו בלקוטים (ניש ע"ג). סי' רצ"ד בענין שלש סעודות בשבת, הובא גם בפרדס סי' צ"ב, סי' רצ"ה ספר חומש לקרוא בו בעשרה, הובא במחזיון סי' ק"ט (צד 91) בשם תשובת הנאונים, והסיים באו"ה שם וכמו כן אותן שמשלימין ואוהוין בידם ספר אחר כו', עד סופו יצאו יהושע וכלב, ליתא במחזיון סי' רצ"ו ברכת התנים ובהתחלתו לפני המאמר ברית התנים נמצא כתוב: ; בנתיא עיר שבבבל ונופסק הודרו של רב שרירא היא נזכרת, והדברים סתומים ואין להם שהר ומצאתי דין ברכת התנים גם בפרדס דפוס קושט (דף כ"ד ע"ב) ובדפוס ווארשוי בסופו (דף נ"ט ע"ג) ושם איתא כך יסוד דכתובות בפרק קמא בגדתא עיר שבבל ובפסי' סידורא של רב שרירא היא נזכרת, ואז"כ הוא כמו לפנינו בבית התנים כו', ומה שייכות הדברים האלה לכאן להלכות ברכת התנים, רק בנמרא כתובות דף ז' ע"ב הובא ת"ר ברכת התנים בבית התנים, ושם במאמר שלפניו איתא כדאמר ליה שמואל לרב הנא בנדתאה, וכתב שם רש"י בגדתאה עיר שבבבל ושמה ננדת בפסק סידרו של רב שרירא נאון היא נזכרת עכ"ל, והכוונה באגרת של רב שרירא נאון נזכרה ע"י באגראד (Bagdad) וגם הרשבים ב"ב קמ"ב ע"ב אמר ליה שמואל לרב הנא בנדתאה, בגדתאה עיר שנולד בה ובכתבי רב שרירא היא נזכרת עכ"ל, והנה המסדר מן ספר הפרדס הביא את דברי רש"י בנמרא כתובות שם אף כי אין לו שייכות כלל לכאן, ובעל מסדר מן איסור והיתר העתיק הדברים ונשתבשו וציל בגדתאה עיר שבבבל ובפסק סידרו של רב שרירא היא נזכרת, ויותר נכון להניח גם ברש"י כתובות שם ובכתב סידרו של רב שרירא, והנה כל המאמר מן ברכת התנים עד סופו ושמה תשמח ואשר ברא, הוא שם בפרדס נ"ט ע"ד, ועיין גם במחזיון צד 589 שהובא שם פירושי של ברכות וסידרם כאשר פירשם רש"י, סי' רצ"ו הובא לא יאמר אדם חזיר מאוס כו', סי' רצ"ח מעשה בחזן אחר שקרא כפרשת [פרה אדומה כו', סי' רצ"ט תשובות ומתחילות, ואשר שאלתם הראשונה ואשר שאלתם משבועתך אשר השבעתנו למה אינו נקוד כו', והשניה סי' ש' אם אפור לנקד ספר תורה, והשלישית סי' שי' א"ה ה"ה ויגוס למה נקוד, סי' ש"ב תשובת הרב ר' יצחק ב"ר יהודה פת פורני של גוים, התשובה הובאה בתשובת חכמי צפת סי' ה' וגם שם היא לר' יצחק ב"ר יהודה ז"ל והתשובה שם נחלקת לשנים התשובה הראשונה בנותן טעם לפנס, והובא גם בפרדס סי' רמ"ג, וחציה השניה בתשובת חכמי צפת היא בדין פת פורני של גוים, והשאלה הובאה בשבלי הלקט ח"ב כ"י סי' ל"ה, ועיין גם בהערות הר"י מיללער ז"ל, סי' שיג הובא מה טעם נהגו לומר ואני תפלתי בשבת במנהג, הוא בפרדס סי' ה' קצת ברחבה, והובא בשבליהל בס"י קצ"ו בשם רש"י, סי' ש"ד מעשה באדם אחר שהיה מוכה שהין והלכה אשתו במו"ש לשאוב מים ונזרמן לה המים של באר מרים כו', סי' ש"ה המנרש את אשתו לא ישהא עמה כו' ואחר זה כתוב, גשלת איסור והיתר יסוד רבינו שלמה ב"ר יצחק נ"ע, סי' ש"ז הלכות נדה והוא הגדס במחזיון צד 406 ורשום ה"ל נדה בקנה וקידה אריכות באין מדה לרבנא שלמה ב"ר יצחק ז"ל, וכל הענין נמצא גם בפרדס סי' ר"ע והלאה, וכן הובא בשבלי הלקט ח"ב כ"י סי' ע"ז הלכות נדה לרש"י וסיים שם גשלתו הלכות נדה שעשה רבינו שלמה, כמו שהבאתי בהקדמה לשבלי הלקט דף י', ובהלכות נדה הובא שם וכבר ה"י אנשים שנחלקו על רבינו שלמה ב"ר יצחק נ"ע והשיב להם רבינו כו', וכן הוא הלשון במחזיון סי' חצ"ט צד 606, ובפרדס לרש"י סי' רע"ב וכן הובא שם

ובספרו של ר' יצחק ברי' מנחם, וכן הוא במחיו צד 610 גם נמצא כי החם שם שלמה ברי' יצחק, ס"י שיזי הובא בשמחת התן נעלה הוא במחיו ס"י תס"ו (צד 484) ובפירסם ס"י רע"ו רע"ז רע"ח ורע"ט. ס"י שי"ט קדושי אשה, הרואה דם בתולים אומר אשר צג אנו בניע, הוא במחיו צד 586. ס"י ש"י העושה את הבירו שליח לקדש לו את האשה, הוא במחיו צד 586 ס"י תפ"ז, ובפירסם סוף ס"י ש"א. ס"י ש"א ושישאלתם אם מזכירין ברכת אירוסין בשעת נשואין, הוא במחיו ס"י תס"ט (צד 576), שי"ג ושישאלתם מקום שמזכירין ברכת אירוסין ונשואין ביום אהה, הוא במחיו שם (צד 587), ס"י ש"י"ז ברכת המזון, גם ברכת המזון שבנתים לא יברכו שבע ברכות, הוא במחיו שם (צד 587) ושם מחובר למאמר שלפניו. ס"י שט"ז שאלה אם אכלים ממנו הם, הוא במחיו ס"י רפ"ב (צד 249) והחם שם על התישבה שלמה ברי' יצחק, ס"י שט"ז שאלה בענין אמן יתומה, הוא במחיו ס"י תס"ט (צד 587) ומה שהובא באיסור והיתר אני שמעתי מבית מדרשו של רבינו יעקב, כתוב במחיו של רבינו יעקב ברי' יקר ובסוף התשובה החם, שלמה ברי' יצחק, והמלות, נשמתו עדין מיותרות כי כן חתם תמיד שלמה ברי' יצחק וכן ליתא במחיו שם, ס"י שי"ז מעשה בחתן אחד שעשה אירוסין ונשואין יחד, הוא במחיו שם והובא בפירסם בלקוטים בסוף הספר (דף נ"ט ע"ב), ס"י ש"י"ה שאלו לרבי במקום שעושים אירוסין ונשואין יחד מהלכך ברכת אירוסין ונשואין יחד על כוס אהה, הוא במחיו צד 588, ובפירסם שם הוא במאמר שלפניו דיה ראיתי מקום שעושים אירוסין ונשואין על כוס אהה, ס"י ש"י"ט שוב מעשה באחד שעשה אירוסין ונשואין ביום אהה, הוא במחיו שם, וליתא בפירסם, ס"י שי"ב וכך הוא הקנין וההתימה אהה מן העדים לוקח בנדו ונותן ביד החתן, הוא במחיו ס"י ת"ע (צד 588), ס"י שכ"א המברך ברכת אירוסין מברך בתהלה בפחיג ואחי"ב ברכת אירוסין, הוא במחיו שם (צד 589), ובכ"ז מן א"יה והכוס שוברו, חסר מאמר שלם, ועיין במחיו סוף ס"י ת"ע ויש להשלים משם את הנחסר לפנינו, ס"י שכ"ב ברין כתובת הגט, ועיין במחיו צד 782, ס"י שכ"ג ענין ערוב ובסוף סיים חזק אמן אמן סלה, ס"י שכ"ד הובא מאמר קצר על והתקדשתם והייתם קדושים ובסוף כתוב: תם איסור והיתר והלכות גדה לרבינו שלמה ברי' יצחק, נשמתו עדין, ס"י שכ"ה נוסחות עירובי שבתות, ס"י שכ"ז סדר הלכות שחיטה מפי ר' שמואל ברי' שלמה (עיין אדותיו להלן ס"י כ"א) ובסוף סיים סליקו הלכות שחיטה, ס"י שכ"ז הלכות טריפות ובסוף סיים סליקו הלכות טריפות, ונראה כי גם הלכות טריפות הוא מר' שמואל ברי' שלמה, ס"י שכ"ח הלכות ריאה, ס"י שכ"ט הובא עלה במחשבה באישוני ותדד שנתו מעיני לפרש מקצת הלכות טריפות על הסימן אשר נתן ר' יצחק ברוני אידם אי"ץ פירוש האלף כו ובה נשלם הספר ונראה כי חסר בסופו, הספר נקרא איסור והיתר כמו שתראה שסיים בס"י ש"ה, נשלם איסור והיתר יסוד רבינו שלמה ברי' יצחק נ"ע, הספר איסור והיתר לא נזכר בפוסקים רק נזכר בספר כפתור ופרח מאת הרב אישתורי פרחי אשר השלימו בשנת ה"א פ"ב הביא בפיה דף י"ג ע"א וכן תמצא שיש דברים שהניחם קצת בלי טעם בענין טבילת בעלי קריין לתפלה שהסכימו עליה הרב אלפסי ז"ל ורבינו האי רש"י בספר איסור והיתר עכ"ל ולא מצאתי לפנינו וכוונתו נהלה ספר האורה בספר איסור והיתר והוא בס' האורה ס"י ב"י, עוד שם בכפתור ופרח דף כ"ג ע"א, הביא ר' עקיבא וכ"ד אלף תלמידיו שמתו מפסה עד עצרת כו' ועליהם ככל העולם כלו כל ישראל מתאבלים מדי שנה בשנה עד ל"ג בעומר ונהגו שלא לקדש ושלא לכנוס ממנהג אבילות לא מחמת איסור ומיהו אם קפץ וכנס אין קונסין אותו, ואם

נשאל אין מתירין, וכינ רשיי זיל בסי איסור והיתר שלו. גם זה ליתא באויה רק הוא בסי האורה סי ציב והובא בסי הפרדס מסי האורה סי קמיד הלכות עצרת : בכי אקספארד קובץ 563 אשר אננה כי ב' נמצא הרבה פסקי דינים אשר הם באיסור והיתר, ותמצא כלם בחלק שני מסי האורה אשר אני מוציא לאור וצינתי מקומם באויה וערכתי הערות עליהם :

כא) שמות הגאונים והקדמונים המובאים בסי איסור והיתר על סדר א"ב.
הר' אברהם (סי ג'ז) הכאתי לעיל אות י"ב מסי האורה חיב, וכן עוד באויה סי קניד שאלה בענין שמואל הביא הנני הנקוב למטה משיב לשואל פרי הצדק הישיש ר' אברהם ינדל שלומו עם שלום רעהו כאותם. עיין לעיל סי י"ב דברתי אדותיו :

הר' גרשום ב"ר יהודה (סי שכ"ח) ה' ריאה, השיב ר' גרשום בר יהודה. הוא רבינו גרשום מאור הגולה, דברתי אודותיו לעיל בסי י"ב :
הר' גרשום ב"ר צדוק (סי ס"ב) הובא תשובות שהשיב ר' גרשום בר צדוק לר' שלמה בר' אליעזר על השאלות ששאל וסיים שם, והכי פירש רבינו יצחק הקדוש סיכ' וזה לא נמצא במחז' ולא בפרדס, וראיתי בנחלת שדיל (צד 13) שהביא וזל : ר' גרשום בר צדוק הובא בסי אסופות כתב יד 113 וכתוב שם אלו תשובות השיב ר' גרשום בר צדוק לבן אחותו (הוא ר' שלמה בר' אליעזר). והסיים והכי פירש לנו רבינו יצחק הקדוש ע"כ, והנה חמקור אשר שאב בעל האסופות המאמר הזה לא נדע רק ראינו כי הוא הוא המובא באיסור והיתר רק בעל האסופות הביא ר' גרשום בר צדוק לבן אחותו ולפנינו באויה כתוב מפורש לר' שלמה בר אליעזר, ור' יצחק הקדוש היה רבו של ר' גרשום בר צדוק הגיל כאשר הובא בנחלת שדיל בשם סי האסופות 174, וראיתי במאנאצין שנה עשירית (1883) שהתקד דר' גראס הביא שם ניכ את ר' גרשום בר צדוק המובא בסי האסופות, ולדעתי היה תלמיד מר' יצחק בר שמואל מדנפיה, לכן יש להוכיח מה שהובא והכי פירש ר' יצחק הקדוש הוא רבו רבי יצחק בר שמואל והוא ר' יצחק הוקן בן אחות הרשבים ורית וריבים, והוא נכד בת רשיי ובהקדמה לשיבלי הלקט חשבתי שהם שנים ובאמת הם רק אחד: הר' דוד הלוי (סי ס"ד) שלשה דברים שאל רבי את ר' דוד הלוי, והוא בהאורה חיב סי פ"ב סי קי"ט דין משכון ומונע רבי להורות מפני לעני שפה ער שמצא סיג לדבריו ר' דוד הלוי שהורה לו הלכה למעשה, הוא בהאורה חיב סי קכ"ג, וכן סי קמ"ג וכך קיבל מפי ר' דוד הלוי, עיין לעיל סי י"ב :
רב האי גאון (סי ג') דין סהרת כלים, וכך השיב מר אילא ורב האי, סי קע"א דין הגעלת כלים רב האי ורב האי מוסיפים כו' עיין לעיל סי י"ב :
רב הילאי (סי ג') דין סהרת כלים, וכך השיב מר אילא ורב האי, ובמחז' צד 55 כתוב מר הילאי ורב האי, ובהאורה חיב סי י"ח כתוב כך השיב רב הננאל ורב האי, במקום מר אילא ורב האי, סי קע"א דין הגעלת כלים רב האי ורב הילא, מוסיפים, ומצאנו בשם זה שלשה מנאונים סורא בומנים שונים שמזכירים רבינו שרירא גאון באגרת רב שרירא ונמצא בתשובת הגאונים הרבה תשובות בהלכה לרב הילאי :
רב יהודאי גאון (סי קכ"א) וזה תקון הנט מפי מר רב יהודה, הוא רב יהודאי גאון ומובא לנכון בהאורה חיב סי קכ"ג, סי קצ"ד הלכות קצובות אשר עשה רב יהודאי ריש מתיבתא וזכר אדונינו לברכות ברוב [הכמה] ותבונה בשכל ומדע

וברתקי התכונה להורות ולהבין ולא להכשל באיסור היתר. סי' רעיד עד רס"ג הובא שאלות המתחלות תוב שאלו מקמיה הם לרב יהודאי נאון, כמו שהעידותי בהערות שלי בתשובת הגאונים ליק סי' מ"ח. סי' רס"ה שאלו נקמ"י דרב יהודה נדה מאי, הכונה לרב יהודאי נאון, ונמצא בתשובת הגאונים ליק סי' מ"ח. מלך בסורה משנת ד"א תקי"ט עד שנת ד"א תקכ"ג כמוכא באגרת רב שרירא נאון.

רבינו יעקב בר יקר (סי' ל"ח) דין שלשה מצות, וכן אמר לו ר' יעקב הוקן משום אביו, וז"ל באו"ה. ח"ב סי' מ"ז וכן בסידור רש"י, אבל במהו"ז צד 271 כתוב וכן אמר לו ר' יעקב בר יקר הוקן משום אביו, סי' מ"ז סיים מפי ר' יעקב בר יקר. סי' קמ"ה בענין נטילת ידים אף אני שאלתי את רבינו יעקב בר יקר, וז"ל במהו"ז צד 35 ובפרדס סי' ס"ה, ובשבה"ל סי' קל"ה, סי' קס"ו כך מקובלני מפי מורי הוקן ר' יעקב בר יקר ד"ל. סי' ר"ה וקשה לו לומר כדברי ר' יעקב רבו, וז"ל בפרדס בסופו בלקושים (דף ג"ט ע"ב), הוא ר' יעקב בר יקר. סי' שט"ז אני שמעתי כפי מדרשו של רבינו יעקב איזה הוא אמן יתומה, ובהאורה ח"ב סי' ה, כתוב אני שמעתי בבית מדרשו של רבינו יעקב בר יקר, עי"ן אדותיו לעיל בס"י י"ב:

הר"י יוסף בר יצחק (סי' ק"ב) ה"נ הגני יוסף בר יצחק לא לחלוק על דבריהם באת"י רק להוסיף כו'. עי"ן לעיל סי' י"ב שם דברתי אדותיו.

הר"י יצחק בר יהודה (סי' נ"ג) דין שפור מתחיל. ר' יצחק בר יהודה. סי' ס"ה ר' יצחק בר יהודה לרבינו שלמה בר יצחק (רש"י) על קנו הצבי והאיל על ידי מעשה שהיה וכבר הייתי יושב בביתו וזכור לטוב, ונקרו לו איל לצורך סעודת בתו כו'. והובא ג"כ בהאורה ח"ב סי' ס"ה, וכן בתשובת חכמי צרפת סי' ס"ט, ובחפש משמונים סי' י"ד, ובאיו"ז סי' תמ"ה, ובמרדכי ריש פרק גיד הנשה, ובשבה"ל כ"י ח"ב, סי' ס"ו. ר' יצחק בר יהודה ל"ב דודו ר' מנחם בן מביה, הוא ג"כ בהאורה ח"ב סי' ס"ט, והובא בתשובת חכמי צרפת סי' ע"ג, ובמהו"ז צד 624, ובפרדס סי' רפ"ב ובס' הישר סי' שצ"ט, עוד שם סי' ע"ג ר' יצחק בר יהודה, ואולי מוסב לס"י שלפניו וז"ל בהאורה ח"ב סי' ע"ג. סי' קע"ט ה' שופר שאלו תלמידיו את הרב רבינו יצחק הוא ר' יצחק בר יהודה, והמאמר נמצא במהו"ז צד 381 ושם איתא נשאל נשאל מאת גור אריה, וגור אריה הוא הר"י יהודה בר יצחק. סי' קע"ג וכן הורה ר' יצחק בר יהודה הגאון, סי' רצ"ב ושמע רבי בשם רבו ר' יצחק, וז"ל בפרדס בסופו בלקושים (דף ג"ט ע"ב), והוא ר' יצחק בר יהודה. סי' ש"ב תשובת הרב ר' יצחק בר יהודה בדין פת פורני של נויס, והתשובה חוכאה בתשובת חכמי צרפת סי' ה', וכן בשבה"ל ח"ב כ"י סי' א', ודברתי אדותיו לעיל באות"י י"ב:

הר"י יצחק בר יקר (סי' מ"ו) דין מחובר, ומה שהביא ראיה מרבינו יצחק בר יקר, וכן הוא במהו"ז צד 288, וכן הובא כן באו"ה ח"ב סי' נ"א, ונראה כי טעות נסל וצ"ל הר"י יעקב בר יקר כי ה"י כתוב הר"י בר יקר והסופר טעה והציג ר' יצחק בר יקר, והמסדר מאריה חעתיק הרברים עם המעות, והשאלות שם הם מרבינו יצחק בר יהודה והוא אמר הרבה פעמים בשם ר' יעקב בר יקר, ושם ר' יצחק בר יקר לא נזכר כלל בקדמונים:

הר"י יצחק הלוי סי' ס"ד, השיב ר' יצחק הלוי לרבנו שלמה בר יצחק (רש"י) על נקור בהמה וחיה, וכן הוא בס' האורה ח"ב סי' מ"ז. דברתי אדותיו לעיל סי' י"ב:

מבוא

הר"י יצחק הקדוש (ס"י סיב) בתשובת הר"י גרשום בר צדוק בשאלה על הלב שנתבשל בקדירה סיים והכי פירש רבינו ר"י יצחק הקדוש סיב (הבאתי לעיל הר"י גרשום בר צדוק) בנחלת שד"ל צד 26 הביא רבינו יצחק הקדוש רבו של ר"י גרשום בר צדוק ספר אסופות כ"י 174. והחכם הגדול דר' גראם במאנאצין חי משנת 1883 הביא זה בשם ספר האסופות וכתב שהוא הר"י יצחק בר שמואל מרונפירא [Dampirre]. והוא הובא הרבה פעמים בשבלי הלקט. עיין בהקדמה שלי דף ז' ושם בהערת ק"י"ה הערתו שהוא רבינו יצחק (הר"י) בעל התוספות. והוא ר"י יצחק הזקן בן אחות רשבים ורית וריב"ם. עיין שהיג אות י" ס"י ישעיה. ובהיב משבלי הלקט כ"י ס"י ציד הביא ר"י יצחק הזקן מרונפירא. והוא ה"י בן רבינו שמחה מוויטרי, כי ר"י מאיר חתן רש"י ה"י לו בת ושמה מרים אחות רשבים ורית וריב"ם ורבינו שלמה ויען כי ה"י בן אחותו של רית נקרא ניכ נכדו. כנראה בתשובת רית לו המובאת בתשובת מהר"ם ד"ם ס"י רס"ח. ודרך הפוסקים הצרפתים והאשכנזים לקרוא לבן אדוו או אחות וגם לזרעו. נכד. עיין אור החיים ס"י 1077 ושם הרחיב לדבר אדותיו: הר"י יצחק בר מנחם (ס"י ש"ז) ה"י גדה הובא ובספרו של ר"י יצחק בר מנחם לא גרסינן ליה. וכן הוא באי"ה ח"ב ס"י א' ונמחזו צד 610. ובפרסם ס"י רע"ג. דברתי אדותיו לעיל ס"י י"ב:

הר"י יצחק אבן ג'אות (ס"י י"ז) דין שחינה הובא אבל הרב ר"י יצחק אבן ג'אות ה"ל מפרש בציקות של גוים כ"ו. הוא הוספה. ולא נמצא זה בהאורה ח"ב ס"י ל"א. גם לא במחזו צד 260. אשר גם שם נמצא דין זה בה' פסח לרש"י:

הר"י מאיר [בר שמואל] (ס"י קנ"ז) שאלה לפרש נת וגרונות. וסיים יהי חתני ר"י מאיר לעד עם בתי והילדים יגובן בשיבה ושלום. הוא הר"י מאיר בר' שמואל מרומגן חתן רש"י ואב"י הרשבים ורית וריב"ם (רבינו יצחק בר מאיר). ובן רבינו רבנו שלמה (עיין האסיף שנה שניה צד 376) ובנותיו בת אחת מרת מרים היתה נשואה לרבינו שמואל ב"ר שמחה מוויטרי (בעל מחזור וויטרי): הר"י מנחם בר מכיר (ס"י ס"ז) בד"ן ריאה ר"י יצחק בר יהודה לכן דורו ר"י מנחם בן מכיר. וכ"ה בהאורה ח"ב ס"י ס"ט. וכן הוא במחזו צד 624 עיין לעיל בס"י י"ב:

הר"י משולם (ס"י קמ"ג) דין נסוך. סיים מפי ר"י משולם וכך קיבל מפי ר"י דוד הלוי וכן הובא בהאורה ח"ב ס"י קס"ט. עיין לעיל ס"י י"ב: רב נטרונאי גאון (ס"י ר"ג) הלכות י"ב מר רב נטרונאי גאון אמר מבשלין מעו"ב למושיק. והובא זה במחזו צד 374. ונובע מסדר רב עמרם גאון דף ג' ועיין שבה"ל ס"י ש"ט. ובטור ס"י תרי"ט. (ס"י רפ"ט) שאילו מקמי דרב נטרונאי גאון ריש מתיבתא מי שנכנס לביה"כ ומצא ציבור שמתפללין. הוא במחזו צד 23: הר"י עזריאל (ס"י נ"ט) על ומפליא לעשות סיים כך שמעתי מפי ר"י עזריאל. זה ליאת במחזו והוא ר"י עזריאל בר נתן המובא במחזו ס"י ש"ז (צד 353) ועיין אדותיו לעיל ס"י י"ב:

רב פלמוי גאון (ס"י קנ"ז) סיים כך מפרש רב פלמוי גאון. (ס"י ר"ג) ה"י י"ב וכן אמר רב פלמוי ראש ישיבה. בשבלי הלקט בהקדמה הערה קס"ח הבאתי בשם בעל שם הגדולים שכתב אות פ' ס"י ה"י רב פלמוי בר יעקב גאון מביא מתשובותיו בשערי צדק ובשבלי הלקט ושאר"י מחברים. ובשבה"ל וימנין כתב רב

פלטו גאון ראש ישיבה עכיל, ועיין במבוא למהזור וויטרי צד 48 שהביא המקומות אשר נזכר במחזיו גם בקדמונים, ושם הביא הוא שנוכר רק פלטו בן אביו :
 הרי שלמה ב"ר יצחק (רש"י) (ס"י ל') סדר ערוך שסידר רבינו שלמה, (ס"י סיה) ר' יצחק ב"ר יהודה לרבינו שלמה בר יצחק, (סוף ס"י קליה) התם שלמה בר יצחק, (ס"י ש"ז הלכות נדה) התם שלמה בר יצחק, וכן עוד שם תשובה לרש"י בענין טבילה לנשים והתם שלמה בר יצחק, וכיה במחזיו צד 610, ובפרס ס"י רע"ג עוד שם וכבר היו אנשים שנהלקו על רבינו שלמה בר יצחק נ"ע, וכן בס"י שט"ז התם שלמה בר יצחק, בסוף ס"י ש"ה סיים נשלם איסור והיתר של רבינו שלמה בר יצחק נ"ע, בסוף ס"י שכ"ד סיים תם איסור והיתר והל' נדה לרבינו שלמה בר יצחק, וכן נמצא הרבה פעמים שהובא פסקים בשם רבי או רבינו התם והכוונה לרש"י ז"ל, וכן בהרבה מקומות הובא רבי אומ"ה, וכן רבי נוהג ונזכר פעמים אין מספר בשם רבי לבד :

ה"ר שמואל ב"ר שלמה (ס"י שכ"ז) סדר הלכות שהיטה מפי ר' שמואל בר שלמה, הרשדיל בנהלת שד"ל צד 48 הביא כי הובא בה"רס מוזוטנבורג ס"י ר"ג והיה רבו של מה"ר"ם והוא ר' שמואל מפלייזא [Falaise], ועיין מה שכתב ההגם הגדול ר' גראס בספרו Gallia Judaica צד 476 והלאה :

ה"ר שלמה ב"ר אליעזר (ס"י ס"ב) אלו תשובות שהשיב ר' גרשום בר צדוק לר' שלמה ב"ר אליעזר, וסיים והכ"פירש רבינו ר' יצחק הקדוש מ"כ, לא מצאתי שיזכר עוד באיזה מקום :

ה"ר שניאור ב"ר יהודה (ס"י קכ"ט) העיד רבי על אדם גדול ר' שניאור בר יהודה בכך שראהו בשבת שחתך קשרי הכבש שהוא מקושר בשפוד כו', יש לתקן ב"ר יהודה ב"ר ברוך ובטעות נעשית, בכ"ה הובא לנכון בהאורה היב ס"י קליה ובמחזיו ס"י צ"ב (צד 291) והרשיה במבוא לא הביאו, ועיין אדותיו לעיל ס"י י"ב :

רב שרירא גאון (ס"י רצ"ז) בדין ברכת חתנים, ע"ש בהערה שלי, הוא אביו של רבינו האי גאון והי' ראש ישיבה בפומבדיתא משנת ד"א תשכ"ח עד ד"א תשנ"ז, והאריך ימים עד מאה שנים עיין ס' הקבלה להראב"ד :
 רב שמואל בר חפני, עיין בס"ימין שלאחר זה שערי ברכות לר' שמואל בן חפני :

כב) שמות הספרים המובאים באיסור והיתר על סדר א"ב.

בראשית רבה (ס"י נ"ט) כתוב כי גדול ועושה נפלאות אתה הוא לכרך הגור הזח אם יש בו נקב כהדה של מהט כו' בבראשית רבה, הוא בביר פ"א אות ג' הובא גם בהאורה היב ס"י סיה, והובא גם בשבד"ל ס"י ג' והביא מצאתי בשם רבינו שלמה ז"ל, ועיין בתוס' ברכות ס"י ע"ב ד"ה ומפליא שהביאו ניכ המדרש מכ"ד על ומפליא לעשות :

ספר בשך על גבי גחלים (ס"י קמ"ז) דין מלינה ואני מצאתי בסדר בשך על גבי גחלים, וכיה בהאורה היב ס"י פ"ה וכיה בתשובת חכמי צרפת ס"י פ"ב, וצ"ל בספר במקום בסדר, ועיין לעיל בס"י י"ג :

הגדה (ס"י ל"ח) ומצינו בהגדה בא הכתוב ללמד על סנהרב וללמד על פרעה כו', עיין מדרש תהלים מומר קי"ג ושמיר פ"ה, ובמדרש איכה פ"א, וברש"י ישע"י ל' כ"ט, והובא גם במחזיו צד 284 :

הלכות גדולות (סי' א') הלכות בדיקת חמץ, ובהלכות גדולות כתב כלשון הזה כל המירא כו' עיין לעיל בסו' י"ג :

הלכות קצובות. (סי' קצ"ד) כתוב בראשו : אלו הלכות קצובות אשר עשה רב יהודאי ריש מתיבתא וזכר אדונינו לברכה ברוב [הכמה] ותבונה ושכל ומדע וברתקי התבונה והורנו לדעת ולהבין ולא להכשל באיסור והיתר, וההלכות הם מכילים י"ג דפים, ואלה הענינים אשר נכללו בהם. א) הלכות עירובין, ונכלל בו גם משפט העירוב ועשייתו, ודין מבוי בעירוב, ב) הלכות שבת, ג) הלכות בכורות, ד) הלכות חנוכה, ה) הלכות פורים, ו) הלכות הפסח, ז) הלכות יום טוב, ונכלל בו ביצה בייט, מת בייט, ח) הלכות ת"ב, ט) דין שופר, י) הלכות יריכ וזכר שם רב פלשוני ראש ישיבה, גם מר רב נטרונאי נאון, י"א) מל ומשר, י"ב) כבוס במועד, י"ג) דין סוכה, י"ד) הלכות לולב, ואחיכ באו דינים שונים המתחילים בדין המגרש את אשתו לא ידור עמה כו', אשר אין להם שייכות כלל לדינים שלפניהם, ונראה ברור שאינם מהלכות קצובות, והנה נמצא בפארימא קובץ 1089 הלכות קצובות דרב יהודאי נאון והוציאן לאור הרב החכם מוה' חיים מאיר הורוויץ ז"ל (סי' תרמ"ב) בספרו תורתן של ראשונים היא ומתחילין כמו לפנינו באויה אלו הלכות קצובות אשר עשה רב יהודאי וברוב תבונה ושכל ומדע ובנתק [באויה וברתקי] התבונה הורנו לדעת ולהבין ולא להכשל ולשגג באיסור והיתר, והענינים הם שם : א) הלי' עירובין, ב) הלי' שבת, ג) הלי' בכורות, ד) חנוכה, ה) הלי' פורים, ו) העומר, ז) הלי' פסח, ח) הלי' יו"ט, ט) הלי' ת"ב, י) הלי' יריכ, וההלכות ההם הם כמו באויה רק הלי' העומר המובא בתורתן של ראשונים עד 20 ליתא באויה, לעומת זה נמצא באויה דין שופר, וליתא בתורתן של ראשונים, ומתחיל הלי' יריכ, גם נמצא באויה אחר הלי' יריכ ענין מל ומשר, ואחיכ כבוס במועד, כתיבה במועד, וזה ליתא בתורתן של ראשונים ואחר דין סוכה ודין לולב, נמצא באויה דינים שונים, עד קונטרס שערי ברכות, ולא נמצאים בתורתן של ראשונים, כי איננם מהלכות קצובות, ובתורתן של ראשונים אחר הסיום מהלי' סוכה והלי' לולב נמצאים עוד הלכות שיעור המקוה, ודיני טבילה, גם הלכות נישין ומכילות דיני נישין וחליצה ומיאון ושבועה שכירות ופקדון קידושין והכלה ועונשין והכל בערבוביא, אחיכ הלי' יין נסך, הלי' אבל, דיני אבלות, נהינת האבל, שימוש תפילין ועשייתן* ה) הלכות טריפות, והסיום שם סליקו הלכות קצובות, בעזרת רוכב ערכות, וההלכות קצובות הנמצאות כאיסור והיתר גם בתורתן של ראשונים יש להשוות זו אל זו ולתקן הרבה שיבושים, גם להוסיף את הנחסר בזה וזוה, כמו שתראה בהלי' חנוכה אחר הסיום וישראל קורא ער סוף הפרשה, נמצא בתורתן של ראשונים (עד 28) נתחיל נהינת הפסקות עד לסימן וכדון וזה חסר באויה ומתחיל ואם ריח טבת חל בחול, כמו בתורתן של ראשונים, בסוף הלי' חנוכה אם יבא ריח אדר בשבת מוציאין ג' תורות אחת לפרשת השבת ואחת בשל ריח [ואחת של פרשת שקלים, ומפסירין בן שבע שנים, אם יבא ריח ניסן בשבת מוציאין ג' תורות א' לפרשה של אותה שבת, וא' של ריח] ואחת בשל החורש הזה לכם ראש חדשים, את אשר הסנתתי חסר באויה, ונמצא לנכון בתורתן של ראשונים, וכן באויה בהלי' פורים ואם קרא כמעילה הכתובה בנביאים [צ"ל בכתובים וחסר והקונטרס סתור בין בתוך הכתובים מותר לקרות בה

* עיין טבילה צה 384 שימוש תפילין ועשייתן של רש"י ז"ל שמתחיל מתחילה נוטל את

עור השליל, ונמצא בפרסם ס"ו ל"ח.

בצבור וביחיד, ומי שלא שמע או לא קרא את המגילה] מראשה ועד סופה לא יצא ידי חובתו. זה שהסגרתו חסר באויה, ונמצא בתורתן של ראשונים עד 19. ובמחזור ויטרי צד 213 בשם קצובות דרב יהודאי נאון הובא נוסח אחר ואם במגלה הכתובה בין הכתובים קרא לא יצא. והיה בצבור אבל יחיד נפק בה ידי חובתיה, ויחיד או מי שלא שמע או שלא קרא את המגילה מרישא עד ספא לא נפק ידי חובתיה.

עוד שם באויה אם טעה או נאנס יחזור אותה מראש, ואם קורא ומתנמנם כגון שקורא אותו ועונה ומזכירין אותו ונוכר [וזה הוא מתנמנם מחזיר בפסוק שלו ויקרא מותר, אבל ישן אסור כגון שקורין אותו ואינו עונה ומזכירין אותו ואינו חוזר וזהו ישן ואסור, הכל הייבין לקרוא את המגילה הוי' מחרש שוטה וקטן]. כל זה נמצא בתורתן של ראשונים (צד 20) וחסר באויה, ולעומת זה נמצא באויה והקורא את המגילה בצבור כדרך וקורא כספר תורה כו' והסיום הזה נמצא במחזרו צד 213 והובא שם על זה וכן כתב רב יהודאי נאון. גם הובא בפרדס סי' ס"ד (דף ל"ז ריש ע"ד). באיסור וזיתר ה"ל י"כ נמצא מאמר גדול המתחיל ובעיויכ טובל אדם, עד סופו ואין מונעין אותו וכן הלכה. ליתא בתורתן של ראשונים (צד 24) ונוכר שם רב פלמוי ראש ישיבה, והמאמר שם ובערב י"כ אינן רשאין להטמין את החמין, הוא במחזרו סי' שמיא צד 374, והוכר שם רב נטרונאי נאון ונובע מסדור רב עמרם נאון דף ג'.

והנה הלכות קצובות ה"ל לפני בעל מחזור ויטרי כמו ה"ל עירובין מן אם רוצה לעשות עירוב בערב הפסח לכל שנה ישול ההכס מכל בית ובית, תורתן של ראשונים צד 14, וכן הוא באויה נמצא במחזרו סי' רפ"ג (צד 249) ומתחיל שם, הלכות ערובי הצרות קצובות מרב יהודאי נאון ולפנינו נשמט זה בדפוס, והובא משדיל בבית האוצה, והלכות עירובין נמצא כלו בפרדס סי' ק"ה במאמר המתחיל וכה משפט העירוב ועשייתו עד סוף הסימן, והנה במחזרו צד 250 אחרי המלות ועושה עירוב ומניחו כענין שאמרו, נמצא מאמר גדול ואי איכא חצר והיא כולה להד נברא כו', עד הסיום ובכל שבוע ושבוע עד תמימות השנה (צד 251) ליתא בתורתן של ראשונים, וכן ליתא באויה. ואין ספק כי נוסף מן בעל מחזור ויטרי או הוא מן ההוספות, ואח"כ מתחיל בתורתן של ראשונים ובאויה ובפרדס שם ואם רוצה לילך מעיר לעיר כו' ובמחזרו שם הסיום. סליקו הלכות עירובי הצרות קצובות מרב יהודאי נאון.

גם הלכות טורים הובא במחזרו סי' רמ"ז (צד 212) ורשום הלכות טורים ומגילה לרב יהודאי נאון פסוקות וקצובות וקלות, והוא כמו באויה ובתורתן של ראשונים (צד 19), ונראה כי נוסף זה במחזרו כי בסוף כתוב, נשלמו עד כאן ת' (תוספות). גם ה"ל סוכה הובא במחזרו סי' ש"ם (צד 414) ורשום אלו הלכות סוכה קצובות לרב יהודאי נאון, וכ"ה בפרדס סי' קפ"ה ובמחזרו בסוף סיים, נשלמו ונראה כי זה הוא הוספה שם.

וכן ה"ל לולב במחזרו סי' שס"ב ורשום אלו הלכות גדולות קצובות מרב יהודאי נאון מהלכות לולב, והסיום אהר עכות ואחד שוטה כשר, וגם בכאן הסיום, נשלמו וכן נמצא זה בפרדס סי' קצ"ג, והנה הקדמונים הביאו גם הלכות פסוקות ואין פה המקום לדבר ברחבה מכל הנוגע אודותם ויראה הקורא מה שכתב בסוב טעם ודעת הרב החוקר מהריא עפשטיין בהגורן :

חידושי לותר (סי' קפ"ב) הביא טעמים מפורשים מהודושי לותר, הם נאוגי לותר, גדולי לותר, חכמי לותר, זקני לותר, רבני לותר, והרב החכם הר"י

מבוא

מיללער הוציא לאור תשובות חכמי צרפת ולחזיר וראה מה שכתב החכם הגדול ד"ר נראם בספרו gallia צד 293 והלאה:

מכילתא (ס"י ל"ג) אלו הם פירושי אנדה של פסח והוא במכילתא הרי אני כבן שבעים שנה, עוד שם ובמכילתא כתוב במקום אחד הם אחד שפשו, עוד שם אמרו כשידד אינו מסדר הנדה ואינו כתוב במכילתא עם שאר דברי ההנדה ע"כ, ונראה כי הנדה של פסח היתה כתובה בהמכילתא:

שאלות (ס"י קכ"ז) בענין תענית הביא ואני בדקתיה בשאלות דרב אחאי ומצאתי יחיד שקיבל עליו שני ימים כו', ובסוף ס"ים ושאלות מצא סמך לדבריו בפרשת ויהל משה, וכן בסוף ס"י ש"ז ובסקינן בשאלות דרב אחאי הלכתא כרבא כו', וכן הוא בהאורה היא ס"י א' ובפרדס ס"י רע"ה, ובמהו צד 612 ועיין שאלות ס"י תוריע ס"י פ"ז:

שוחר טוב (ס"י ל"ט) בה' סדר הפסח הביא כמו ששינונו במדרש שוחר טוב כתי שיאמר האחד לשנים הודה, וכן הובא במהו צד 284, ובהאורה היב ס"י מה הובא רק כפי מה שמצינו במדרש, והוא במדרש שו"ט מזמור ק"ג אות ג', וכך איתא שם, נכאן אמרו חכמים אין הלל פחות משלשה בני אדם למי אומר הללו לשנים והאומר אחד הרי כאן שלשה, והעירתי שם בשו"ט הערה ה' שמובא ברוקח ה' פסח ס"י רפ"ג בשם השו"ט, ובא"ו ה' ק"ש ס"י מ"ה, ובהנהיג ה' פסח ס"י צ"ה, ובאבודרהם סדר הגדה דף ע"ב ע"ג, ובשבלי הלקט השלם ענין ר"ה ס"י קע"ה, ובסדר פסח ס"י ר"ח, ובשבלי הלקט הקצר ה' ברכות ס"י מ"ה, והל' פסח ס"י ס"ה, והכלבו ה' פסח דף י"ג ע"ד דפוס לבוב הביא וז"ל והר"ש ז"ל (כוונתו לרש"י ז"ל) כתב שצריך שיהיה שלשה כתי שיאמר האחד לשנים הודו כן מצינו במדרש שו"ט, וכן הביא הרא"ש פסחים פ' ערבי פסחים ס"י ל"ב ובנו השור או"ח ס"י תע"ט, וכולם הביאו בשם השו"ט, ובעל האגור ה' ר"ה הביא זה בשם שו"ט וס"ים והכי איתא בהגדת תהלים, טעה במהד"כ וחשב כי שו"ט להוד והגדת תהלים לחוד, ועיין בש"ע או"ח ס"י תע"ט בביאורי הגרי"א זצ"ל:

שערים דרב האי [גאון] (ס"י ס"ט) ר' יצחק ב"ר יהודה נ"ע בשערים דרב האי אין מומכין על דבריו של גוי כו', מוסב למטה לסי' ע' ומתחיל בשערים דרב האי, וכ"ה בהאורה היב ס"י ע"ד וכן בתשובות חכמי צרפת ס"י ע"ד מתחיל הסימן בשערים דרב האי אין סומכין על דבריו של גוי כו', עיין לעיל ס"י י"ג:

שערי ברכות (ס"י רל"ד עד ס"י רמ"א) מכילים י"ג שערים והם אשר חכרם רבינו שמואל בן חפני ז"ל (אדותיו ימצא הקורא בתשובות רב האי גאון הערה ה', צונץ אסיפת מאמריו הי"ג צד קל"ג, גרעשן בראש חלק הששי מספרו קורות היהודים, ואחרון הניב מה שכתב הרב החוקר מ"ה אבריהם אליהו הרכבי בזכרון לראשונים היא מהברת שלישיית בטוב טעם ודעת), ובעל שם הגדולים היא אות ש' ס"י 106 הביא רב שמואל בן חפני גאון המיו של רבינו האי חי"ב שערים, ובס' שבלי הלקט כתב משערי ברכות לרב שמואל בן חפני עכ"ל, ובהקדמה לשבלי הלקט השלם (דף ט' ע"א) הבאתי כי בעל שבה"ל הביא ה"ד שמואל בן חפני גאון בהיבור שערי הברכות אישר חיבר, בס"י קניט הביא וז"ל וכן כתב רבינו שמואל בן חפני גאון ז"ל בחבור שערי ברכות אשר היבר הלכה רווחת היא שאין מברכין בורא מיני מזונות אלא על מה שהוא מהמשת המינין ועל מה שיש בו מהמשת המינין,

שם ס"י קים הקודם בפסוק קודם לברכה כשיש בהם שבעת המינין ושאר מינין לא כל שכן שמין שבעה קודם וכן כתב רבינו שמואל בן הפני ז"ל בחבור שערי הברכות, שם שם רבינו שמואל בן הפני זצ"ל כתב בחיבור שערי הברכות, ס"י קס"ה כתב רבינו שמואל בן הפני גאון זצ"ל בחבור שערי הברכות, ה' טריפות ס"י ה' (קצ"ט ע"ב) ואונה הסרוכה באומה ורבינו שמואל בן הפני מכשיר וכן בחיב כ"י ס"י ע"ב הביאו על שהשמה במעונה, ובתניא ס"י כ"ח הביא וכן מצאתי בשם ר' שמואל בן הפני גאון ז"ל, לקח משבהיל ס"י קנ"ט, וכן בס"י ל' הביא מצאתי בשם רבינו שמואל בן הפני גאון ז"ל לקח משבהיל ס"י קס"ה, וגם הרשד"ל בנהלת שד"ל צד 46 הביא ר' שמואל בן הפני כתב שערים והובא במדרכי ומציין שם ששה מקומות וכן הביא ס' האסופות כ"י וגם משבהיל ה"ב כ"י על שהשמה במעונה וגם הרב החוקר מהרא"א הרכיבי בזכרון לראשונים הערה 84 והערה 107 ציין המקומות המובא במדרכי בשם ר' שמואל בן הפני וגם הובא בס' צפנת פענח להראב"ן (ס"י ר"יו דף מ"ה ע"א) הנהות מיימוניות ה' ברכות פרק י"א ה"ט ובהל' המץ ומצה פ"ג ה"ו, וכן הובא באור זרוע סוף ס"י שע"ט והביא את שערי ר' שמואל בן הפני בהלכות שחיטה, וכן הובא באגור דפוס סדילקאוו דף פ"ט ע"ב, ועיין עוד רישום 191 הביא עוד מקומות אשר נזכר שערי ברכות, והרב החוקר מהרא"ה ווייס הוציאם לאור (עפ"י איסור והיתר כ"י) בבית תלמוד ה"ב צד 377, ובעבור זה ברוך יהי' על החסד אשר עשה עם דורשי קדמוניות:

תיקון שטרות (ס"י רנ"ז) נמצא תיקון שטרות, ועיין באור החיים ס"י 976 הביא ס' תיקון שטרות לרבינו יהודה בן ברזילי אלברצלוני בעל העתים ע"ש וברשימה קהלת שלמה מספרי כ"י האלברשטאם ז"ל קובץ 49 הוא תיקון שטרות בומן הגאונים:

תוספתא (ס"י ט"ו) ב"ד פסח שנינו בתוספתא דנזיר, נזיר ששתה מכל משקין האסורין לו מתרין בו ושותה, וכ"ה בהאורה ח"ב ס"י כ"ט, והובא במחזיו צד 258, והוא בתוספתא נזיר פ"ד, ועיין לעיל בס"י י"ג:

תלמוד ירושלמי (ס"י י"ט) והאוכל מצה בע"פ כאילו בא על ארוסתו בבית חמיו ולוקה, בתלמוד ירושלמי, וכן הוא בהאורה ח"ב ס"י ל"ה ובמחזיו צד 260, והוא בירושלמי פסחים פרק ע"פ ה"א, (ס"י ל"ב) וארבע כוסות הללו תקנו חכמים כנגד ד' לשונות של גאולה כ"ו, שכך שנו רבותינו שבארץ ישראל יין שבתוך המזון אינו משכר כ"ו, צ"ל בתלמוד ירושלמי שבארץ ישראל כמו שהובא לנכון במחזיו צד 286, והוא בירושלמי פסחים פרק ע"פ ה"ו, (ס"י ל"ז) שלא אסרו חכמים לשתות אלא בין שלישי לרביעי, ופירשו הדבר בתלמוד ירושלמי שלא ישתכר, הוא בפסחים פרק ע"פ ה"ו, והוא בהאורה ח"ב ס"י מ"ב, ובמחזיו צד 383, והובא ברשבים ותוס' פסחים ק"ז ע"ב ד"ה רביעית:

תנא דבי אליהו (ס"י ש"ו) ה' נדה ותנו עלה תנא דבי אליהו מעשה באדם אחד שקרא הרבה ושנה הרבה ושימש תלמידי חכמים הרבה ומת בהצי מ"ו וכן הוא בהאורה ח"ב ס"י א, ובמחזיו צד 107 וחכמי התוס' כתובות ס"א ע"א ד"ה מחלפא הביא את המחזיו שפ"י ה"ר שמעיה ע"ש, והובא בפרדס ס"י רע"ב, הוא לשון הנמרא שבת י"ג ע"א וע"ב והובא שם בתוס' ד"ה בימי בשם סדר אליהו והוא בתלמיא רבה פ"ו, ועיין באדר"ג פ"ב:

מבוא

תשובות הגאונים (סי' פיה) תשובות הגאונים ברין צבי שנצד בירט ראשון וכל פירות שתלשן גוי בירט ראשון מותרין לאוכלן ביום שני. (סי' פיה) קניז) וכן מצאתי בתשובות הגאונים. התשובה לנאונים הובא ניכ בסרשיי שבת כ"ד ע"א ד"ה ערבית. (סי' קס"ו) מצאתי בתשובות הגאונים סי' פ"וונקא. חכונה למאמר ע"ז כ"ח ע"א האי עינתא פרוונקא דמלאכא דמיתותא היא. ועיין בערוך ערך פרוונקא. (סי' קע"ד) בתשובות הגאונים מצא רבי. (סי' רצ"ג) מצא רבי בתשובות הגאונים שאלה מה שכותבין בשטרות ובמתנות ונתתי לו ארבע אמות קרקע בחצר ומי שאין לו קרקע האיך כותבו כו'. והובא באו"ה ח"ב סי' קני"ה. ובסדרם בסופו בלקושים (רף נ"ט ע"ג):

בג) גם נשאר בכתובים סדור רש"י. פה אדרב ברבכה מכל הנוגע להספר היקר הוה. הרשד"ל ד"ל באגרות שד"ל (צד 231) הביא כי קנה כתב יד על קלף נכתב בשנת מיב לאלף השישי, והוא חסר בתחלה וסוף. והקובץ הזה כולל מדרש שוחר טוב, וסי' התרומה, ודיני איסור והיתר בחרוז וקצת פ"ה התפלה להרוקת, אמנם מ"ז דפים שבתחלתו הם חלק מסדור רש"י ז"ל. כי בסופו כתוב בשנת ב"ס לפ"ש, סידור רבינו שלמה נה"ש. ואח"כ כתוב מ"ד: רש"י נאסף לעולמו בשנת ס"ד למאה תשיעי של אלף המישי והיינו שנת ד"א תת"ס לפ"ש וסימנך ששים וחמש שנה יחת אפ"ים מעם [ישע"י ז' ח]. ורבינו חס בשנת ל"א למאה עשירי של אלף המישי [ד"א תתקל"א] וסימנך ויאמר אלהים א"ל יעקב [כראשית ל"ה א]. סליק. הספר הזה הוא כעין מחזור וויטרי, מתחיל בדיני התפילות והברכות וכולל רוב עניני טור או"ה, וגי' דפ"ס סמוך לסופו כתוב: עניני איסור והיתר כל מריפות שמונו חכמים כבהמה שכנגדן בעוף וכו', ובדף האחרון זה תיקון נקיות הבשר: ובאותו דף עצמו, סליק נקיות בשר רבינו שלמה, והספר כולל קצת תשובות רש"י התומות שלמה בר יצחק. וקצת תשובות משאר גאונים. גם קצת מ"ה. וגם בספר זה כמו במחזור ווטרי מצאתי: ואני יצחק, נראה שהוא ר' יצחק בר דורבלו ויש תשובות התומות. יאלמה כ"ד שמעון, ובתוכה כך מקובלני ממורי רבינו יעקב, ובמקום אחר זה לישון מורי הזקן ר' יעקב, אבל ר' יצחק הלוי היה מפרש כו'. והדך כלל נ"ל שהוא מעשה אחר מתלמידי רש"י כמעשה תלמידו ר' שמחה ע"כ הרשד"ל. ועוד ש"ז צד 235 הביא הרשד"ל ליקושים מסדור רש"י בכתב יד ההוא.

והנה באגרות שד"ל שם מלמטה העיר החכם המהולל רשוח"ה ז"ל. הכ"י הוא קעת ביד"י וגם בהערותיו לתולדות רש"י להרב החוקר מהרה"וו צד 71 כתב. סדור רש"י היה נמצא ביד הרשד"ל וקעת הוא ביד"י. אבל ברשימה שלו. קהלת שלמה לא נמצא בין כ"י שה"י בידו אשר נמכרו לראמסנאט (וקעת הם בבית מדרש הרבנים בלונדון) שאלתי חקרתו ואין מניד לו איפה נמצא הכתב יד, ומגלגלין זכות על ידי זכאי. כי שאלתי עליו גם את הרב החוקר הריז שעכטער העומר בראש מדרש הרבנים בנעוויארק להניד לו אם לא נודע לו למי נמכר הכ"י, והשיב לי כי קנה הב"י מיד ה' האלבערשטאם ההכ"ס Rev Dr. C. Taylor בעיר קאמברידז באנגליא, ובשמעי זאת ערכתי מכתב בקשה אל החכם הנכבד הנ"ל והוא בטובו וחסדו נעתר לשאלתי ושלה אלי את הכ"י להשתמש בו ועשיתי לי העתקה ממנו ואני נותן לו תודה וברכה על הטוב והחסד אשר עשה עמדי. גם שלח אלי הרב החוקר הריא עפשטיין העתקה מכתב יד אחר מסדור רש"י. אבל הוא נלקח בחסר הרבה הרבה, וגם ברוך הוא על טובו וחסדו. וזה ימים אחדים השגתי ביגיעות רבות כתב יד מסדור רש"י מאוצר

הספרים של די ראססי בפארמא כתוב על קלף, וזה תכונת הכי מסודר רשיי שהשגתי מהחכם הניל מקאמברישש בתכנית פאלי' והסר בהתחלתו ומתחיל כאמצע המאמר במלות. האורו דאמרינן התם, לפנינו בורא פיי האדמה, ולבסוף לא כלום, ונמצאים במחורו ומן מלת האורו נמצא במחורו סי' ע"ג (צד 41 שורה 6) וכן אמר רב [נהמן] כוס של ברכה הוא במחורו שם סי' ע"ד, ומכיל כיו דפיס בכל דף ב' עמודים מימין וכו' עמודים משמאל ועולה ס"ה 188 עמודים בכל עמוד 42 שורות, בסוף סיים הסופר בשנת ג"ס לפרט, סידור רבינו שלמה נהרט, ואח"כ בעמוד השני כתוב רשיי נאסף לעולמו כו' (כמו שהבאתי לעיל בשם הרשד"ל) ואח"כ מן צד 48 עד צד 134 ע"ג מתחיל מדרש שוחר טוב כתוב משני צדדיו פנים ואחור ועל כל צד שני עמודים ובכל עמוד מיב שורות, איכ בכל דף ד' עמודים וסך הכולל 348 עמודים, ואחר סיום המדרש שויט מתחיל בכ"י קיצור ספר התרומה, וכתוב בהתחלתו, באתי לקצר מתוך ספר חתרומה למען ירויגן הקורא בו, למצוא מיד הפסקים בלא אורך ראייתם כמו שמדרש בסדר לפני רבינו הקדוש הרב ר' יצחק ב"ר שמואל זצ"ל, הוא בוודאי ר' יצחק ב"ר שמואל מדנפייירא, הידוע בשם רבינו יצחק הוקן בן אהותו של הר"ת והרשב"ם, בעל התוספות, ונקרא ג"כ רבינו הקדוש, ורבינו ברוך מנרמיוז בעל ספר התרומה ה"י תלמיד של רבינו יצחק הוקן הנ"ל, והקיצור מספר התרומה הנ"ל הנמצא בכ"י מסודר בסדר אחר מספר הנרמס מרבינו ברוך, והוא מן דף 134 ע"ג עד דף 167 ע"ג:

ואח"כ מתחיל מן דף 167 ע"ג עד דף 186 איסור והיתר ולא ארע למי הם, ומן 186 ע"ג עד 193 מתחיל איסור והיתר בחרוז עם] פירוש, והוא איסור והיתר להרב ר' מרדכי שהביא בעל אוצר הספרים (אות א' סי' 879) שנמצא איסור והיתר בהריוס כי רדיא והעיר שם כי ביד הרשד"ל נמצא ג"כ אריה בהריוס ואולי זה הוא, ובאוצר הספרים אות ה' סי' 383 הביא וז"ל ה' שחיטה ובדיקה וטרפות בהריוס בסדר איב להרב ר' מרדכי ז"ל עם פ"י הר"י יוחנן ב"ר יוסף טריוויס:

אח"כ נמצא בכ"י מרף 193 עד 204 פירוש הסידור מבעל הרוקח ובסוף הסר, כאשר הבאתי מתחיל הכ"י בסדר רשיי והסר ההתחלה, אבל לפני התחלת הכ"י נמצאים איזה עלים כתובים על נייר ככתובה אחרת מנוף הכ"י וכתוב על גליונות קטנות, וקשה הקריאה מרוב זקנה ומתחיל, בספיעתא דשמיא אחל לכתוב סידור רבינו שלמה ב"ר יצחק וכו' צדיק לברכה ואח"כ כתוב תניא היה רבי אומר חייב אדם מישראל לברך מאה ברכות בכל יום ובנמרא דארץ ישראל גרסנן הכי תניא אין לך אדם מישראל שאינו עושה מאה מצות בכל יום, שנאמר מה ה' אלהיך שואל מעמך ונו', אל תקרי מה אלא מאה כו', והסיום בהגליונות ד' כריעות כנגד ד' שמות שיש בסוף אחד, שנאמר [כ"י] ממרח שמש עד מבואו גדול שמי בנוים ובכל מקום (מנש ומוקטר) [מוקטר מינש] לשמי ומנחה טהורה כי גדול שמי בנוים אמר ה' צבאות [מלאכי א' י"א], ואין ספק כי הוא התחלת סדור רשיי, אשר החל סופר אחד להעתיק, ונמצא רק התחלתו שהעתיק ומצאתי כי כן מתחיל הסי' מחזור וישרי והסיום שם צד 9 בהמלות כי גדול שמי בנוים אמר ה' צבאות, וכעת ראיתי בהשקפה ראשונה, בכ"י שהשגתי מפארמא מתחיל ג"כ תניא אין לך אדם מישראל ואי"ה כאשר יוכני ה' להוציא סדור רשיי לאור אמלא החסרונות ואתקן השעותים מכ"י קאמברישש ומכ"י פארמא זה מול זה, וה' יעזור לי להחל ולכלות המלאכה בעודני חי, אדות סדור רשיי כתב הרב החכם ר' חיים מיכל מהאמבורג בספרו אור החיים צד 590 וז"ל סדור רשיי

מובא בס' המנהיג ה' יויכ סי' ס"ו ומובא בתוס' פסחים דף ק"ד ע"א. ונראה שהוא ספר דינים ומנהגים מכל השנה ובפרט לבני צרפת ומעמיהם ואולי לוקח משם סדר נשיאות כפים לרבינו שלמה המובא בתוס' סוטה דף ל"ט ע"א עכ"ל. וכן בעל תולדות רש"י הביא סידור רש"י מובא בתוס' פסחים ק"ד בין סידורו של ר' יוסף טוב עלם ושל רבינו שמעי' ז"ל. וכתב אולי הוא רק ס' תפלות אשר רש"י כתב לו. וגם על הגליון, ס' נשיאות כפים מפי רש"י המובא בתוס' סוטה ל"ה איננו רק דברי רש"י עכ"ל * אולם מה שהביאו חכמי תוס' בפסחים שם ד"ה משבל אין כוונתם לסדר רש"י. רק לסדר פסח של רש"י המובא גם במחזור וויטרי צד 281 ובאיסור והיתר ס"י א' ובהאורה ס"י פ' ובפרדס מס' האורה ס"י קכ"ב וסדר פסח לרש"י הובא גם בס' האסופות כתב יד. ובשבלי הלקט השלם בסדר פסח והביא הרבה פעמים בהלכות של רבינו שלמה זצ"ל שסידר, ומה שהביא את סדרו ר' יוסף טוב עלם שהביאו התוס' בפסחים שם, ולא כהיר יוסף שעשה בסדרו ויטביל בהירוסתו, וכן אשר הובא נ"כ בתוס' פסחים קט"ו ע"א ד"ה למה, וכן יסד הר"י יוסף בסדרו, ועוד שם קט"ו ע"ב וק"ו ע"ב חרוסת זכר לשיט, כוונתם לקרובין לשבת הגדול המתחיל אלהי הרוחות, וגם במנהגי הל' פסח הביא. וכן כתב רש"י בסדר שלו. הכוונה לסדר פסח לרש"י, אולם האו"ז בחיב ס"י ג' מוכיר סדרו רש"י ומה שפ"י בו תפלת תכנת שבת, וכן עוד בחיב ס"י שניט הביא וי"א שרש"י כתב בסידרו אתרוג שבירך עליו ונפסל אסור בהנאה כל שבעה, גם הראב"ן הל' יויכ הביא את סדרו רש"י המנהיג ס"י ס"ו הביא סדרו רש"י לענין מנחה יויכ והוא בסידור הל' יויכ ד"ה וקורין שלשה מן כמעשה ארץ/ מצרים והובא במחזיו צד 394.

הבאתי לעיל כי חסר בסידור שה"י ביד הדרש"ל ההתחלתו ומתחיל באמצע המאמר האורז. דאמרין התם כו'. ואחר כך נמצא סדר תפילת המנחה ומתחיל וכשהגיע תפילת המנחה נוטל ידיו ואינו צריך לברך. הוא במחזיו ס"י ע"ה (צד 41) ובמחזיו שם בטעות וצריך לברך, זצ"ל ואינו צריך לברך, כמו שהעיר שם הרשיה בהערה ק' ובסידור רש"י הובא לנכון, וכן הוא לנכון בס' הסדרים לרש"י כ"י. אח"כ הובא מנחה גדולה מו' שעות, היא במחזיו ס"י ע"ו (צד 42), ומה שהובא כמו דשכחן תרווי דמי, במחזיו כמאן תרויהו דמי וע"ש בדברי הרשיה הערה ה', עוד שם שכתב ולא התפלל ערבית, במחזיו הלשון משובש ותיקן לנכון הרשיה הערה ו'. גם המאמר טעה ולא התפלל מנחה בע"ש ע"ש הערה ז'. עוד שם והו' תפילת ערבית תפילת הערב אין לו קבע, הוא במחזיו שם באמצע ס"י ע"ו והסיום ק"ש בערב והלל בערבי פסחים מצוותן עד שיעלה עמוד השחר, ואח"כ נמצא במחזיו שם (צד 43) מאמר המתחיל כך הוא מנהג טוב בירושלים כו', והוא מן מ' סופרים פי"ח היה אשר אין לו שייכות כלל למאמר שלפניו, ואח"כ נמצא שם במחזיו ס"י ע"ז ואילך, וזה לא הובא בסדרו רש"י רק נמצא מאמר אשר אין לו ענין לכאן היינו לענין תפלת ערבית ומתחיל פעם אחת שכתב רבי ולא אכל מצות אפיקומן כו' והוא נמצא במחזיו בסדר ל"כ פסח ס"י ע"ד (צד 286) וכן הובא בפרדס ס"י קל"ב, ובשבלי הלקט השלם ס"י רי"ח (דף ק' ע"ב), והביא כתב רבינו שלמה בהלכות פסח שסידר, ולפנינו בסדרו רש"י כתוב, וכן נהג רבינו ג"כ, ובמחזיו וכן נהג רבינו שלמה ע"כ, ואח"כ הובא בסדרו רש"י וזה סדר של ר"ה דרשו ה' בהמצאו אלו עשרת ימים שבין ר"ה ליו"כ כו', והוא במחזיו ס"י ש"ג (צד 345)

* צונץ שאב הרבה מס' אור החיים כמו שכתב בעצמו והובא בהקדמה להרב הגדול ד"ר בערליניר

ורשום סידור מעשרת ימי תשובה ואילך, דרשו ה' בהמצאו 'כו' והסיום בסוף הסימן שלמה ברי יצחקי וזה ראייה כי בעל מחזור וויטרי שאב זה מסודר רש"י, ומן באמצע המאמר שהובא והמלך המשמש שהוקשה בה שהיה לו לומר מלך המשמש עד סופו נמצא גם בסוף ספר הטרנס בלקוט'ים דף נ"ח סוף ע"ד. (ובדפוס קישיש דף כ"ג ע"ב) המתחיל והמלך המשמש שהוקשה בה, וכן הוא בהשם מטמונים בתשובת רש"י תשובה ד'. ובסידור הובא ונראה לי שהגר' סוכים יש לתקן הגרסנים ובמחזרו ואומר לבי שהגרסנים לפי מרוצתם שנו בנירסתם המלך המשמש וגם המלך הקדוש, ובפרדס הגי' שהגאונים, ובמחזרו אחרי המלות ויקצין אחז את המסנרות המכונות [מיב מ"ז י"ז] סיים שם ית גרפי בסוסיא, ציל ית גרנפי בסוסיא, הוא לשון התרגום שם, וזה ליתא בסידור, רק בכ"י של ההכס עפשטיין נמצא באותיות גדולות יתגרד כפי בסוסיא, והוא בטעות וצ"ל ית גרנפי בסוסיא. עוד שם בסידור קידוש היום של ריה כן הוא, במחזרו ס"י ש"יד (צד 345) אח"כ הובא זה סדר של ריה שליה צבור אומר, והוא במחזרו (צד 346) (הסי' שש"ז נשמש ממקומו) ובמאמר הזה אחרי המלות רבי יוחנן אמר כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם, נמצא במחזרו עוד מאמר גדול וזה ניהו ויאמר ויאמר דבראשית כו' עד סופו ליתא בסידור אח"כ מתחיל בסידור בריה מתחיל בתורה ומסיים בנביא, והוא במחזרו (צד 347), אח"כ תיר' הכל חייבין בתקיעות שומר, והוא במחזרו ס"י ש"יו (צד 347), שם איר' אבהו למה תוקעין בשופר של איל, הובא במחזרו ש"יו (צד 348) ואעיני שנשתייר רובה, ואחר זה נמצא במחזרו הוספה ורושם ת' (ר"ל תוספות) הציזן מוסב למשה המתחיל על נקובת השופר והוא דברי ריה והסיום שם פ"ית וליתא בסידור, אח"כ מתחיל בסידור נסדק לאיכנו פסול וכ"ה בכ"י עפשטיין והוא במחזרו (צד 348), אח"כ הובא התקוע לתוך הבור, והוא במחזרו (צד 349), אח"כ הובא סדר תקיעות שלש של שלש, והוא במחזרו צד 350 ובסידור ובכ"י הגיל מתחיל בתוספתא ובאמת מלה, בתוספתא' מוסב למעלה והכוונה למאמר ושופרות שתעלה תפילתך, לפני ומחזרו נמצא המלה לנכון בסוף המאמר שלפניו, ובסוף המאמר אחרי המלות כרי לערבב הששן (מחזרו צד 351) נמצא בסידור הוספה וליתא במחזרו והוא: ורבי יעקב וצ"ל בן רבי מאיר, (הוא ר"ת) הנהיג במקומו לתקוע קשרית לזכרונות ולשופרות כמו למלכיות כו' והביא שם והרי"ד יצחק בן אחרתו (הוא רבינו יצחק ברי' שמואל מדנפירא) מוסיף על דבריו והביא ג"כ שכך ה"י מנהג במקומו של ר' נתן בן יחיאל שסדר הערוך כמיש, בערך ערב, גם הביא שם פ"וט של ר' בנימין כמוסף יום שני של ריה, (הוא ר' בנימין ברי' שמואל הובא בפרדס ס"י ק"ע"ד ועיין עמודי העבודה צד 153), אחר כך מתחיל מי שברך ואחר כך נתנו לו שופר, והוא במחזרו (צד 351) והסיום שמא כבר עמדו והלכו לביתם (מחזרו צד 352) ואח"כ נמצא במחזרו תשובה שהשיב ר' יוסף טוב עלם המתחלת בראש השנה מקום שיש שלח ציבור, ובסוף חתם יוסף טוב עלם ברי' שמואל, אח"כ נמצא שם תשובת רבינו עזריאל בר' נתן ומתחלת אשר חכמים יגדו, את שלום ידידי קרובי החבר ר' שמחה בר' יצחק, אני צעירו החתום דורש עם שלום קרובתי הנברת ובן יקר יגדל כחושים, ובסוף חתם עזריאל ברי' נתן ז"ל, ואח"כ הובא ואני יצחק ברי' דורבלו מצאתי תשובה מרבינו עזריאל וכתבתיה כאן, גם הובא שם תשובה מר"ת לרי' שמעון בן נתנאל משוונא (Cesena) וחתם יעקב ברי' מאיר, וכל זה ליתא בסידור רש"י, והוא הוספה במחזרו, אח"כ מתחיל איר' יוחנן שומע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא, והוא במחזרו צד 355, אח"כ הובא תיר' רועה שהרביין את צאנו אחר ביה"כ, הוא במחזרו

מבוא

(צד 355), אחיכ מתחיל והלכתא אומר זמן בריה וויכ, והוא במחורו סי' שייח (צד 356), ואחרי המלות אמר ליה שליח ציבור בציבורא, נמצא במחורו הוספה ורשום ת (ר"ל תוספות) עד סוף הסימן וליתא בסידור, אחיכ מתחיל מיט לא אמרינן הלל בריה וויכ, הוא במחורו סי' שייש (צד 356) והסיום עד כאן מצאתי בהלכות גדולות, אבל במחורו עד כאן מהלכות גדולות פסקות דרב יהודאי נאון, אחר זה מובא ולומר זמן ביום טוב שני של ריה כו', והוא במחורו סי' שייכ (צד 356) והתם, שלמה בר יצחקי ואחיכ נמצא שם ורבותיו חולקין עליו מטעמים ששמעתי מפי מורי מנוחתו כבוד, וכיה במחורו, ואחיכ הובא בתשובת רב יוסף טוב עלם הגדול זצ"ל, ובמחורו צד 357 ליתא למלת, הגדולי ובסוף הסימן נמצא במחורו חתום, יוסף טוב עלם ברי שמואל, וההתימה ליתא בסידור, אחיכ נמצא בסדר אף תשובה זו השיב ר' יוסף טוב עלם זצ"ל, בראש השנה מקום שיש שליח צבור מתפלל יחד תשע ושומע עלינו לשבח כו', ובסוף חתם יוסף טוב עלם ברי שמואל, וזו התשובה הובאה במחורו מקודם לזה צד 352-353, אחיכ הובא וכבר נחלקו כל הכמי הדור על מוספי ריה כו', והוא במחורו סי' שכ"א צד 357 והובא גם בשבחי' השלם סי' ר"צ, ובסדר הובא וכבר נחלקו גדולי הדור רבי יצחק, ובמחורו כתוב ר' יצחק הלוי, ובסופו התם שלמה בר יצחק, אחיכ הובא והבא לומר אחרי ששעורי המוספין באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו, הוא במחורו (צד 359), ובמחורו שם סיים וכן נוהג רבינו שלמה זצ"ל, וזה ליתא בסדר, ואחיכ נמצא במחורו הוספה המתחיל ורבינו יצחק הלוי מוקק לומר ובראשי חדשיכם בשני כבראשון כו', ומובא שם ובס' הישר כתב רית מורי אבי [הוא הר' מאיר] ה" מתפלל בריה כו', עיין בס' הישר סי' תרי"ב ובמחורו שם (צד 360) סיים ע"כ ת' (ר"ל תוספות), אחיכ מתחיל בלותר רובם היו אומרים והשיאנו בריה וויכ, והוא במחורו צד 360, ועיין בפרדס סי' קס"ז ושם הוא בקצרה, ואחר הסיום מקדש ישראל והומנים, נמצא במחורו הוספה ורשום ת' ומתחיל ואני אומר וחתום יצחק בר דורבלו, ואחיכ נוסף ולי נראה וחתום 'אבן' והוא רבינו אליעזר בר נתן מחבר ספר ראב"ן, ואחיכ הובא ובמקום אחר מצאתי, והסי' שכיב שכיב שכיב שכיב שכיב שכיב שכיב (צד 360 עד 366) נוספו במחורו, אחיכ הובא בסדר מיושבים לפני רבי, והוא במחורו באמצע סי' שכיח (צד 366 בסופו) ומתחיל גם שם מיושבים לפני רבי ובכך תן פתוך, וכיה בשבחי' סי' רפ"ז (דף קליד ע"ב) ועיין אבודרהם סדר ריה דף צ"ז ע"ב, ועיין תשובת הגאונים שערי תשובה סי' רצ"ו, אחיכ הובא ודברך אמת וקיים לעד שטבעו חכמים בריה וכיה בכ"י עפשטיין, והוא במחורו אחרי המלות מפורש בספר יצירה מאמרים המתחיל (צד 367) ומאותי ג' מקראות הכתובים בויהי בשלח ויסע ויבא ויש כו' ונמצא פי' התפלה ובסוף התם אב"ן, ואחיכ מתחיל כי אתה אלהים אמת ודברך מלכנו אמת וקיים לעד שטבעו חכמים בריה הוא המאמר שלפנינו בסדר, והסיום ולצדיקים במשפט, ובמחורו סי' שכ"ט שיל שליח שליב שליג שליח שליח הם הוספה וליתא בסדר, אחיכ הובא בסדר אבינו מלכנו רגילין ובאין לאמר ממי ריע כו', אבל במחורו הביא זה בס"י שמיז (צד 384) בין תפילות של ריה, אחיכ הובא היום הרת עולם לשון המקרא ורחמה הרת עולם כו', וכיה בכ"י עפשטיין, והוא במחורו אחרי ההוספות בס"י שליה (צד 372) הובא כמו שהוא בסדר, וראיתי בפרדס סי' קע"ב שהובא הפי' על היום הרת עולם בדרך אחר, ובעל שבחי' סי' ר"צ (קליז סוף ע"ב) הביא ב' פירושים הללו, אחיכ הובא ה' צבאות יגן עליכם מה ענין זה אצל שופרות, ובמחורו באמצע שליג (צד 371) נמצא כך יש מחורין שכתוב בהן ה' צבאות יגן עלינו, ואין

לומר כו' כי מה ענין זה אצל שופרות כו'. הוא המאמר שלפנינו בסדר: אחיכ הובא בריה ערבית ושחרית ומנחה מתפללין ה' שפתי תפתח, אבל במחזרו חסר ההתחלה ומתחיל מן יהגדל ומוציא שתי תורות (צד 384) עד וקיימנו והגיענו לזמן הזה, ואחיכ נמצא במחזרו (צד 366) הוספה ובסוף מסומן ה' (ר"ל תוספות) ואחיכ מתחיל ותוקע קשריק כו' ובאמצע נמצא במחזרו הוספה והתום עליה ת"ם גם נמצא שם עוד הוספה מריה, ובמחזרו נוסף עוד נוסח מפני חטאינו, והסיום וכן מנהג בשתי ישיבות, ובסדר התום שלמה בר יצחק, וחסר במחזרו, אחיכ נמצא הלכות י"ב, ונמצא במחזרו (צד 372) לפני זה הוספה ס"י שליט שמיא שמיב, ולא נמצא בסדר רק ס"י שמינ שמיד (צד 374)– (375) נמצא בסדר אחר הסיום אבל בויכ לא מצינו, שהוא סוף ס"י שמיא מתחיל בסדר עייכ טובל אדם, שהוא ס"י שמינ ואחיכ ונהגו העם ללקות שהוא במחזרו ס"י שמיד, אחיכ במחזרו בס"י שמיא (צד 375) מתחיל י"ב אסור באכילה כמו שהוא בסדר, ורשום שם, מיכן ואילך יסוד העמרמי, והכוונה לר עמרם נאון ז"ל ונמצא שם הרבה מבינה ובסוף כתוב, עד כאן מהיני ובמחזרו (צד 381) עד כאן מהלכות גדולות, אחיכ מתחיל, ליקוטיני שמעתי על הגאונים ר' יהודה בר' ברוך [הי' ברור רבותיו של רשי עיין רשיי חולין מ"ז ע"א] ור' יצחק בר' יהודה ז"ל [חד מרבותיו של רשי ונקרא גם מורה צדקין] והוא במחזרו צד 381 ונמצא גם בפרסם ס"י קפיב.

עוד שם וכבר נשאל מאת גור אריה מפני מה תוקעין במוציא י"ב קודם שיתפלל שמונה עשרה והוא במחזרו צד 381, אחיכ הובא טעם בשמים במוציא שבת והוא במחזרו צד 382, אחיכ הובא עיכ טובל אדם עצמו כו', הוא במחזרו מוקדם בס"י שמינ (צד 374) ושם הוא מקימו כי הובא שם דיני עייכ, אחיכ הובא ונהגו העם ללקות הוא במחזרו ס"י שמיד (צד 375), ובמחזרו נוסף שם רמו למלקות ליט כו' עד ואין מלקין, אחיכ נמצא ליל י"ב, למעריב שליח צבור אומר כל נדרי כו', במחזרו צד 389 הוא ברחבה והביא נוסח התפלה ואחיכ צד 391 מתחיל במחזרו ואם חל י"ב להיות בשבת כמו שהוא בסדר רשיי, ובמחזרו שם הובא הנוסח אתה מבין וכל זה הוא באריכות ממה שהוא בסדר, אחיכ הובא בסדר שתירית עומד שליח ציבור לפני התיבה ואמר נשמת, הוא במחזרו צד 392, אחיכ הובא ופוסקין צדקה לרבים הוא במחזרו צד 392–393 ס"י שנינ ושנינ, ובמחזרו שם נמצא הוספה הטעם שפוסקין צדקה בויכ על המתים ורשום ת' (ר"ל תוס') ואחיכ איתא שם (צד 393) ואין אומרים יקום פורקן, כמו שהוא בסדר ומובא במחזרו שם נוסח מפני חטאינו, ואחיכ בס"י שנינ נמצא הוספה ורשום ת' ובסוף סיים, כך מצאתי כסדר לותרי, אחיכ הובא וקורין שלשה והוא במחזרו ס"י שנינ (צד 393), אחיכ הובא למנהג אחר יהודי ואחד שליח ציבור, הוא במחזרו צד 394, ושם במחזרו בטעות ויש אומרים שאומרים ברכת כהנים, צ"ל ויש שאינם אומרים ועיע שם איוו שינויים בלשון, ובמחזרו שם נמצא הוספה באמצע ורשום ת' ובסוף חתום תם, ואחיכ אחר ועונין שבע פעמים ה' הוא האלהים נמצא תוספות ורשום ה', ואחיכ הוא כמו בסדר שלפנינו ובסוף אחר הסיום ונפטרין לביתם בשלום חתום שלמה בר יצחק אבל במחזרו חסר החתימה, ולעומת זה נמצא שם במחזרו והולכים לבתיהם לשלום ויתעננו לאכול בשמחה כי כבר רצה האלהים את מעשיהם, אמר שמואל מפני מה מברכין על הנר במוציא שבת מפני שהוא תחילת ברייתו, רב הונא בשם ר' אבהו בשם ר' יוחנן אף במוציא י"ב מברכין עליו מפני ששבת כל אותו היום בבראשית רבה פ"ו ע"ב, הוא בביר פ"ב, ובירושלמי ברכות פ"ח היה בקצת שינויים, ועיין שו"ט מומור צ"ב אות ד' ושם בהערה מ"ז הארכתי עיין שם.

אחזק הובא הלי' סוכה, ערבית ושהרית ומנחה מתפללין אבות ונבורות וקדושת השם כ"ו, ובמהויו מהוסף הסדר בתהלה ס"י שניו (צד 397) הביא הלי' סוכה כמו שהוא בסדרו להלן, וכאשר הוא בכאן בסדרו הוא במהויו ס"י שניה (צד 436) ומתחיל שם בהג' הסוכות ערבית שהרית ומנחה כמו שהוא בסדרו בתהלת הלי' סוכה, ונוסף במהויו גם דברים אחרים והובא גם נוסח הקידוש, גם נמצא ד' פעמים הוספת ורשום ת' (ריל תוספות) ואשר הובא בסדרו ובגולה אחר ועשירים יום נומדין את ההלל נוסף במהויו מ' ימי ההג' ושני ימים טובים של הג' הפסח, ושני ימים טובים של עצרת ושמונה ימי הנוכה ולתא בסדרו, ואחרי המלות קדיש עד דאמרון בעלמא נמצא במהויו הוספה ורשום ת' והציון ת' מוסב למטה על וכן עיקר להורות, וגם עוד שם במהויו במאמר המתחיל ובתפילת ערבית של מוצאי יום נמצאים הוספת ורשום עליהם ת', ובסידור נשלם המאמר ומנהג לא בעי לכרוכי כ"ו כמו שסיים גם במהויו סוף ס"י שפ"א (צד 444), ובמהויו שם ס"י שפ"ב שפ"ג—שפ"ד שפ"ה— (444—447) הם הוספות, ס"י שפ"ב מתחיל ועל היקף של כל ימות ההג' נשאל רבינו גיע וכך השיב, ונראה שהוא שאלה ותשובה לרית כי באמצע הובא אבל עתה יישר כהוה של אחי שלמתי מפלפול, [ובלי ספק כוון להרשעים] והסיום וכן נראין הדברים והווינו בי מבראשונה, והובא באויו ס"י שט"ו ע"ש, גם הובא בס"י שפ"ג כאשר ס"י רב עמ"ס נאון בתחילת המחזור שלו וסיים, גיל יקר, ובס"י שפ"ד כתוב ודלא כפ"י הקונטרס, גם הובא וכן כתב רבינו נסים והרב ר' יוסי מקינון, [הוא הובא במנחת יהודה פרישה נה] גם הובא שם והר"י היום כהן ברי' הנגאל [אחד מרבני צרפת ומובא הרבה פעמים בחו"ס] וה"י הלמידו של רית ועיין אדותיו מה שהביא הרחינ' השיב במבוא למהויו (צד 22), גם הובא שם הרבה פעמים הרית ובסוף ס"י שפ"ה סיים וכן מצאתי בהלכות הגאון רב אלפסי ד"ל, ואחזק הובא נוסח הושענות עד סוף ס"י תיש ואחזק פיוטים לשמחת תורה, אולם בסדרו רש"י אחר הסיום ומנהג לא בעי ברובי מתחיל גם זה עומק הילוך סוכה דרבינו שלמה ומתחיל תיר העושה סוכה לעצמו, וזה הוא במהויו בתהלת ה' סוכה ס"י שניו (צד 397 עד צד 414) והסיום ואין כאן משום ברכה לבטלה וזכה בכ"י עפשטיין וכן הוא הסיום במהויו צד 414, ואחזק נמצא במהויו שם סוף ס"י שניט הוספה ורשום ת' והסיום מפי' שיה' לדעת הרשיה הכוונה לרש"י אבל החוק שיכנה את רש"י בשם שיה', ואחזק נמצא במהויו ס"י ש"מ ורשום, ואלו הילכות סוכה קצובות לרב יהודאי נאון, ואחזק הובא מאמר מרית ובסוף סיים לשון רית, ואחזק ס"י שס"ב ורשום ואלו הלכות גדולות קצובות מרב יהודאי נאון מהלכות לולב, וזה הובא בפרס ס"י קציע ואולי נוסף זה במהויו מהפרסם כי הוא הוספה במהויו ואחזק נוסף במהויו מאמר מרית וגם ס"י (צד 417) שסייג הלכות אחרונ' הוא הוספה ובסוף סיים עד כאן ה'.

ובסידור אחר הסיום משום ברכה לבטלה מתחיל סדר הלי' לולב אין אדם יוצא י"ח בלולבו של הבירה, הוא במהויו ס"י שס"ד (צד 418), ובמהויו שם (צד 425) כתוב ובירושלמי אמרין יבש פסול משום דכתוב לא המהים יהללו ית, בלומר כיון שהוא יבש הרי הוא כמת ואינו נדאי שחולל ית בג' הוא הוספה והוא בירושלמי סוכה פ"ג ה"א, ובמהויו שם ס"י שס"ה עד ס"י שיעיד נמצאים כל המאמרים בסדרו שלפנינו ובמהויו שם אחר ההתקפה שלמה בר' יצחק מתחיל אחרונ' במשטריא ישש מאת ועשר ואחזק בתשובת הגאונים מצאתי וכל המאמרים שלאחריו (מן צד 435 עד צד 439) בס"י שיעיד ערבית שהרית ומנחה מתפלל אבות ונבורות, הוא בסדרו רש"י בתהלת

הל' סוכה רק במחזיו נמצאים נוספות גם נוסח התפילה, ובס"י שפיג (צד 444) מתחיל ביום שביעי של ערבה מהנג לומר ומירת של שבת על הכל, והוא בסדר ה"כף אחר הסיום בענין לולב והתום שלמה בר יצחק מתחיל ביום שביעי של ערבה לכן תראה כי בעל מחבר מחזיו מהפך הסדר והוסיף בו דברים, וכאשר הוא לפנינו הוא במחזיו ריש ס"י שפיג בשינויים קטנים ובאמצע רשום על הוספות ת, גם בס"י שפיר (צד 445) אחרי המלות שהוא הנל בפני עצמו נוסף במחזיו כדאמרינן ס"ק דיומא וסיים ת, וכן אחרי המלות לא מכרכינן נמצא ג"כ הוספה ובסוף רשום ת ובתוך הוספה הובא הרב ר' יוסי מקינון, גם הובא בסדרו שם ומחמת חידוש הפרשה וחיבת המעשר יסרו לו פייטנין קרובה מזוהרת, היא איום אמצה עשירייה ושוררו עליו עשרונות ועשירות המצוינין בתורה על פי הלכות ואגרות ורמו המיסד בסילוק, פרשה זו נקראת שני פעמים בשנה אחת של ראה אנכי, ואחת בשמיני עצרת, ובדורו של קלירי עמד המשורר ואחו בידו שער יסודו לפיוט, וכיה במחזיו צד 445, ועיין צונץ ליטעראטור געשיכטע צד 59, ואח"כ נמצא במחזיו שם הוספה המתחלת ורשיי הורה כן ובסוף סיים ת"ס.

בסדרו שם מתחיל בשמחת תורה נומדין הלל כו', אבל במחזיו ס"י שפיג (צד 446) ליתא כל זה רק שם הוא בסגנון אחר ומתחיל יום תשיעי פסק שמיני קורין וואח הברכה וסיים שם וכן מצאתי בהלכות הגאון רב אלפסי ז"ל, ואח"כ נמצאים נוסח הושענות עד צד 456 ואח"כ פיוטים לשמחת תורה עד צד 460 ואין פסק שנשמט במחזיו דף אחד הנמצא בסדרו שלפניו ובמאמר הזה בסדרו הובא כך נהגו כל העם עפ"י ההלכה (ובכ"י עפשטיין עפ"י הקבלה) וזכ יהודאי גאון פסק בהלכות גדולות כו', ואחר הסיום בהסדרו דיני שמחת תורה וזה אשר פסק ה"ר יעקב כ"ד מאיר וצ"ל [הוא ה"ר] והוא בענין מין במינו בששים, ושם אחר הל' שמחת תורה מתחיל הל' חנוכה, והפסק הנ"ל הוא מס' הישר ס"י שפיג ע"ש, ואח"כ הובא בסדרו סדר משבעה עשר בתמו עד תשעה באב ומתחיל אחד בניסן הוא פסח, הוא במחזיו צד 222, 223, 224 ובמחזיו שם אחר הרגוני לענה נמצא הוספה ורשום ת ובסוף ע"כ ת גם בס"י רס"ב (צד 224) נמצא הוספה ורשום זה סידור ר"ת ובאמצע המאמר הובא פסיקתא רבתי ופסיקתא דריב ובסוף הובא כך העתקתי הסדר מכתב יד ר' יוסף בר שמואל טוב עלם וכן הורה רבינו יעקב העתקתי מכתבת הרב שמשון מפלאריי [והוא ה"ר] בזמן ר"ת עיין מבוא למחזיו צד 64] ובסדרו שם הובא ורוב הגאונים שבליתר נהגו שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין משנכנס אב עד ת"ב, הוא במחזיו (צד 225) והובא גם בפרדס ס"י ק"ט, ואחר הסיום ושלא לשתות יין קודם ת"ב וכאשר הוא ג"כ הסיום במחזיו (סוף ס"י רס"ג (צד 225) נמצא בסידור וזה דילגתי לעיל ותתום שלמה בן הרב ר' יעקב וצ"ל, [הוא בן ה"ר], שם בסדרו נמצא ה' ת"ב מתחיל ערב ת"ב במנחה, הוא במחזיו ס"י רס"ד (צד 225) ובמחזיו שם נמצא הוספה ורשום ת ומתחיל ובקונטרס לוחי, גם ס"י רס"ה (צד 226) הוא הוספה ורשום ג"כ ת בענין שירת הים דהיינו ויושע, בסדרו שם למחר גוללין, הוא במחזיו ס"י רס"ו (צד 227), אח"כ הובא בסדרו שם, גם זה סדר קצור מתפילות שחרית וברכות' אבל במחזיו הוא באריכות והובא נוסח התפלה, עיין שם ס"י פ"ש (צד 56), והמאמר ובשני ובחמישי שב"ד של מעלה ולמטה שוין, הובא במחזיו ס"י צ"ג (צד 68), בסדרו שם ואומר גדלו לה' אתי וכו' ששה תיבות כנגד ששה צעדים כו', הוא במחזיו צד 71 עד צד 75 באריכות, אח"כ הובא דין סעודה, ולא נמצא לפנינו במחזיו ואולי הוא במחזיו כי שני

מבוא

הנמצא באקספארד קובץ 1100. אחיכ דין מנחה. הוא במחזיו צד 75 בהוספות. אחיכ דין מעריב ומתחיל למעריב תקנו לומר והוא רחום. הוא במחזיו צד 77. והובא בפרדס סי' ב' ובשבתהיל סי' ט'. אחיכ דין קיש דמטה. הוא במחזיו צד 48. אחיכ מה שאין שליח ציבור אומר קריש אחר קריאת התורה במנחה. הוא במחזיו סי' קל"ז (צד 107) אחיכ הובא ברכנו בברכה המשולשת בתורה כו'. ליתא במחזיו רק מצאתי בפרדס סי' ב' (דף ו' ע"ד) המתחיל עוד קבעו חכמים ברכנו בברכה. אחיכ הובא וכן ואתה קדוש. הוא במחזיו סי' קל"ח (צד 108) עד אינו מדקדק בלשונו. עוד שם ונראה לרבי סדר קדושה עצמה בשעת השמך תקנוה. הוא במחזיו סי' קל"ח (צד 108) ובפרדס סי' ב' (דף ו' ע"ד). ובסדרו סיים. שליכו תפילות והברכות ושעמיהן ומקצתן עדיין לא כתבתי. אחיכ הובא סדר הקטורת פסום הקטורת כיצד עד סופה. הוא במחזיו סי' ע"ז (צד 44 - 47) ובמחזיו כתוב בסופו. שליכו.

אחיכ סדר שבתות ומתחיל ת"ר לא יאכל אדם בערבי שבתות מתשע שעות ולמעלה. הוא במחזיו סי' ק"ב (צד 180) וכן מה שהובא מצאתי כתוב משל לשני בני אדם. הובא במחזיו שם. ועיין בתשובת הנאונים שערי תשובה סי' פ' והובא המשל ולדעת הרד"ל שם הוא ממדרש הנעלם. שם הובא סדר אתה קרשת. הוא במחזיו סי' ק"ג עד סי' ק"א (צד 82 - 87) וישום העתקתי מתשובת רש"י בענין מן אבות. ונמצא בתשובת רש"י בהפש משמונים סי' א'. ובסוף סי' ק"א נמצא במחזיו הוספה והוא סי' ק"ב ק"ג ק"ד ק"ז ק"ו וישום בכלם ת' (ר"ל תוספות). אחיכ נמצא בסדרו סדר שחרית של שבת ומתחיל ובשחרית של שבת מסדרין ציבור הפרישה כו'. הוא במחזיו סי' ק"ז (צד 88). ובמחזיו שם סי' ק"ח נמצא הוספה. מצאתי בספר יוספון או ראה יוספיה הכינה וגם חקרה. לימדך שאם תהי' בן תורה כו'. ולא אדע מה לספר יוספון בכאן. והמאמר שהביא הוא בתנחומא הגדפס מכבר יתרו סי' ט"ז ועיש ר"פ ויקהל סי' ד' ובכ"ר פכ"ד אות ה' :

אחיכ במחזיו אחר ההוספה (צד 89) והולכין לבית הכנסת. הוא כמו לפנינו בסדרו ואחיכ נמצא במחזיו הוספה והוא סי' ק"ט וישום : את זה מצאתי וחקרתי הנה להורות ולהביין וזה מוסב למטה לס' ק"ט והוא בענין לקרות בהומשים בבית הכנסת. עוד שם בסדרו אמר רב חנא בר אבא מנין לעונה אמן שלא ינביה קולו יותר מן המברך. הוא במחזיו סי' קכ"ז (צד 97) והסיום שהרי קראו קיש בתקוונה כמו שהוא ג"כ במחזיו. אחיכ סדר תכנת שבת. תכנת שבת לכך מיוסד בא"ב זו תשריק. הוא במחזיו סי' קכ"ט וק"ל (צד 99) ועיין בפרדס סי' ד'. אחיכ הובא תפילת הלום ומתחיל מאן דהוי הלמא כו'. הוא במחזיו צד 102 ואחר הסיום יהירצון שתשים עלינו שלום. סיים במחזיו עד כאן יסוד העמרי. ואות ח' שם מוסב למטה המתחיל ובהלכות גדולות הסדר כך. והוא הוספה מן צד 102 עד צד 106 והובא שם בצד 104 בערוך שאילת לפני הגאונים כהן שלא התפלל ומצא ציבור מתפללין. הוא בערוך ערך הלון. אחיכ בס' קל"ד (צד 106) מתחיל לכך אנו אומרים אין כאלהינו בשבת כמו שהוא בסדרו רש"י שם. ובמחזיו נמצא הוספה וישום ת' ומתחיל ויש תימה כו'. ואחיכ ומה שאנו מסיימן בו ליום שכולו שבת מנוחה לחי העולמים. הוא בסדרו רש"י שם רק בסדרו חסרים איזה שורות האומר להי' טועה. והמאמר נמצא בשלימות גם בפרדס סי' ד' (ח' ע"ד). בסדרו שם לכך אנו אומרים ואני תפילתי. הוא במחזיו (צד 107). ובפרדס סי' ד'. אחיכ הובא שם נמצא בספר יצירה למה נקרא מעשה בראשית בששת ימים. כ"ה במחזיו (צד 108). ובפרדס סי' ד' (ט' ע"א). אחיכ בענין אתה אחד. הוא במחזיו

סי' קל"ט (צד 108) ובמחזיו בהתחלתו הוא הוספה ואח"כ מתחיל אתה אהר כמו לפנינו בסדרו, והסיים שישמר יעקב אבינו את השבת כמו בסדר ואח"כ נמצא במחזיו הוספה ורשום ת' ומתחיל פי' אחר אתה אהר, עד סוף הסי', אח"כ מתחיל למה מתפללין בחול י"ה ברכות ובשבת אלא ד', והסיים כאשר צוה ה' את משה, הוא במחזיו סי' קי"א (צד 110-111) ופרדם סי' ד' (ט' ע"ב) ומתחיל שם ילמדנו רבינו למה מתפללין בחול י"ט ברכות, ואולי הוא נובע מילמדנו ועיין בתנחומא הישן (שהוצאתי לאור) ריש וירא ילמדנו רבינו כמה ברכות מתפלל אדם בכל יום ועיש הערה ב'. אח"כ הובא בסדר דין צדקתך צדק, התחלת המאמר הוא במחזיו סי' קמ"א (צד 111), ובפרדם סי' ד' (ט' ע"א), ובמחזיו נמצא אהר זה הוספה ורשום ת' המתחיל ונהנו בצרפת כ"י עד תושע"ה, אח"כ הובא שם והכי אמר רב שר שלום נאון במנחה בשבת מותר להתעסק בתלמוד תורה, וכ"ה בפרדם סי' ג' (ט' ע"א), והוא נובע מסדר רב עמרם נאון, אבל בסדר רש"י נשמטו איזה דסים ומתחיל מן אמר ר' חייא בר אבא אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קרושות והבדלות, הוא במחזיו סי' קמ"ו (צד 114) ושם הני' אמר ר' אבא איר יוהנן וציל איר חייא בר אבא איר יוהנן כמו שהוא בברכות לי"ג ע"א, ואח"כ נמצא בסדר שם ולכך מזכירין ישראל בסדה של מויש ויהי נועם, הוא במחזיו צד 115 ואח"כ נמצא במחזיו הוספות עד סי' קנ"א (צד 117), שם בסדרו ומי שצריך לעשות מלאכה במויש, הוא במחזיו צד 120. עוד שם מה טעם מרחיץ בכשמים, הוא במחזיו צד 117, ושם הובא והנאון רבינו שלמה בר יצחק אומר בשם רבינו יעקב בר יקר דטעם בשמים כו', והובא גם בפרדם סי' קי"ד, ובסדרו ובפרדם ליתא למלות, בשם ר' יעקב בר יקר, ובשבהיל סי' ק"ל מובא ג"כ בשם ר' יעקב בר יקר, לכן אין ספק שנשמט לפנינו ובפרדם, אח"כ הובא דין ר"ח שחל להיות בשבת, הוא במחזיו סי' קל"א (צד 105) ובמחזיו נוסף אח"כ ונמצא בתשובות הנאונים סייע למורה צדק נע ר"ח והולו של מועד שחלו להיות בשבת כו' וכן סי' קל"ב וויש שחל להיות בשבת כו', אח"כ הובא הניא קורא קטן בתורה כו' הוא במחזיו סי' קל"ג (צד 105), אח"כ הובא סדר דריה, בריה שחיות ועדינית ומנחה אומר בעבודה יעלה ויבא, הוא במחזיו סי' רכ"ז (צד 191) ובמחזיו נמצא הוספה ורשום ת' ובסוף הסיים רב אלפס נאון, אח"כ הובא בסדרו ונהנו העם לכרך בדיה לקדוא את ההלל והובא שם תשובת רש"י, כן הוא במחזיו סי' רכ"ז (צד 129) והסיים במחזיו ולא שמעתו יותר כי לא דקדקתי מרבתי שלמה בר יצחק, ובמחזיו שם נמצא הוספה, וזו תשובה השיב ר"ח על רש"י וקנו ונמצא גם בסי' הישר לד"ח סי' תמ"א, אח"כ הובא הלכות חנוכה, ומתחיל בתוכה מתפלל אדם שמונה עשרה כו', הוא במחזיו סי' רל"ד (צד 198) ובמחזיו שם בהתחלת הסי' נמצא הוספה רמז להנוכה מן התורה, ובסוף הסיים ת', ואח"כ הובא במחזיו נוסף על הנסים ואח"כ (צד 199) מתחיל וצריך להזכיר על הנסים בכרכת המזון כמו שהוא לפנינו בסדרו, אח"כ הובא בסדר סדר שחיות של חנוכה, הוא במחזיו צד 202 ורשום מכאן ואילך יסר העמרמי [הוא רב עמרם נאון] ובמחזיו שם (צד 203) הובא וכן הוא הסדר ביום ראשון קורא כהן ויהי ביום כלות משה, וזה ליתא בסדרו, ונמצא גם בפרדם סי' קצ"ה וגם שם הסיים עד למלאות עסק הנרות בשלהי חנוכה כמו שהוא במחזיו שם צד 202, ואח"כ מתחיל בסדרו ומה ראו לקרות בהנוכה, חנוכה המובה, והסיים מפני כבוד הציבור, כמו שהוא גם במחזיו (צד 202), ואח"כ נמצא במחזיו (צד 203) וקורין ד' בפרשת היום וכו', וכ"ה בפרדם סוף סי' קצ"ה ובמאמר היה הובא ושמעתי שנחלקו שני גדולי הדור ר' יצחק בר' יהודה ור' שמואל בר דוד הלוי כו' והובא גם בשבהיל סי' קי"ג.

מבוא

אחיכ הובא בסדרו סדר פרשת שקלים מתחיל ולמה קורין פרשת שקלים בריה ארה, והוא במחורו (צד 205) ובמחורו שם נשמע מאמר שלם הנמצא בסדר ומתהיל אבל בזמן הזה אין נוהגין עד ובנבלתם לא תגעו, אחיכ הובא במחורו עוד מאמר ארוך מעשה בא לפני רבי ששכח החון כו' אחיכ הלל ביחיה, עד סוף חסר בסדר ונמצא בפרדס סי' כ"ב, ואחר ההוספה הוא נמצא הסיום במחורו, גור אריה ובסדרו הובא גור אריה במאמר שלפניו לפני ההוספה, ובפרדס הסרים המלות, גור אריה וראיתי בסדר הסדרים (כ"י מינבען) כתובים המלות, גור אריה בסוף אחר המעשה שהובא שם לכן מוסב, גור אריה למטה, [הוא רבינו יהודה בר יצחק ונקרא גור אריה ע"ש הכתוב גור אריה יהודה], עוד שם מעשה בא על ידו שהלכו להתפלל בבית האבל, הוא במחורו (צד 206), ובפרדס סוף סי' כ"ב, אחיכ הובא בסדרו סדר פורים, הוא במחורו סי' רמ"ב (צד 207), ובפרדס סי' ר"ג, וכן המאמר שלאחריו שחרית מתפלל שמונה עשרה, וכן המבקש לצאת בדרך, הוא במחורו ובפרדס סי' ר"ד, ובמחורו (צד 209) אחרי המלות הלכה למשה מסיני נמצא הוספה ורשום ת', ומן ועדיף מקרא מגילה הוא כמו בסדרו, אחיכ מתחיל וזה הוסד מפי רבינו תנחום נפשו בצרור החיים איש יהודה כו', הוא במחורו סי' רמ"ה (צד 210), ובפרדס סי' ר"ה בשם ר' קלונימוס, עוד שם מעשה שאירע פורים באחד בשבת, הוא במחורו ש"ה, ובפרדס סי' ר"ד, ואחר הפיוס אלא שדרכו בכך נמצא במחורו הוספות ובסוף סיים עד כאן ת', אחיכ בסי' רמ"ז נוסף הלכות פורים ומגילה לרב יהודאי ססוקות וקצובות וקלות, וכן נוסף סי' רמ"ח עד סי' רנ"ה, אחיכ בסדרו דין ר"ח ניסן, הוא במחורו סי' ר"ג (צד 221), ועיין בפרדס סי' י"ה, וכן עוד שם שבת שלפני הפסח נקרא שבת הגדול, הוא במחורו (צד 222), ובפרדס סי' י"ז, עוד שם שנאו במס' סופרים באחד בניסן הוקם המשכן, הוא במחורו (צד 222) ובפרדס סי' י"ז, אחיכ הובא בסדרו ה' פסח ורשום מבוארות מבית מדרש של רבינו שלמה, והוא במחורו צד 254, אחיכ חומה הנמצא בעוף בפסח, הוא במחורו (צד 269) ואחיכ הובא בסדרו אשה שלזתה כבר מחבירתה קודם הפסח, זה הוא במחורו סי' י"ז (צד 259) ואחיכ לפני הפסח כשמתנין חטה למצות, הוא במחורו סי' י"ח (צד 259), אחיכ פסח שחל להיות באחד בשבת, הוא במחורו סי' י"ט (צד 260), שם האוכל מצה בע"פ הוא במחורו סי' כ' (צד 260), שם שאלו את רבי אם מותר ללוש קמח כבצים, הוא במחורו סי' מ"ג (צד 268), שם ועל התרומה אודיעך כו', הוא במחורו סי' ל"ד (צד 264) ובפרדס סי' ק"לא, אחיכ הובא יום טוב של פסח כיצד יעשה, הוא במחורו סי' ל"ז (צד 260), אחיכ אם נאפת העיסה, הוא במחורו סי' ל"ז (צד 266), אחיכ אין עושין מריסין לעופות, הוא במחורו סי' כ"ז (צד 262) ובפרדס סי' ק"לא, והובא בשנה"ל סי' רמ"ז, אחיכ שאלו את רבי, ישראל ונוי שיש להם תנור בשותפות, הוא במחורו סי' ל"א (צד 263), ובפרדס סי' ק"לא, אחיכ בלילי שני ימים טובים של הראשונים של פסח כו', הוא במחורו סי' מ"ח (צד 271) והובא בפרדס סי' ק"לא, אחיכ רבי לא מצא חסא בפסח, הוא במחורו סי' מ"ט (צד 270), ובפרדס סי' ק"לא, ואחר הסיום שאין עושין מצות חבילות חבילות, מתחיל בהסדרו סדר ערוך שסדר רבינו מיכ כשחל לילי פסח להיות בשבת, וכ"ה בכ"י עפשטיין ניכ אחר המאמר הגיל, אבל במחורו נמצא אחר זה (צד 270) עוד הרבה דברים, ובצד 281 מתחיל סדר ערוך שסידר רבינו שלמה בר יצחק זצ"ל, בסדרו שם בברכת השיר שהוא נשמת נמצא במחורו (צד 282) מי יסד את נשמת וליחא לפנינו, ונמצא גם בכ"י איסור והיתר לרש"י, בסוף נמצא ונס סדר ארוכה מפורש

ומעמו סדר מפי רבינו שלמה זצ"ל, וכבי עפשטיין וגם זו דרך ארוכה מבואר במדרשו ומעמו סדר מפי רבינו שלמה זכר שמו לברכה, ובמחורו (צד 283) וגם סדר ארוכה מבואר במדרשוין מעמו ונסדר מפי רבינו שלמה יזכור לברכה טובה, ובפרדס סי' קליב נאמר רק ונסדר מפי רבינו שלמה דל אחיב מתחיל בסדר ומביאין לפניו קערה ובה שלש מצות, ובמחורו צד 284 ולפני זה נמצא במחורו הוספה המתחיל וכן סירש רב עמרם נאון נטל ידיו לא יקדש, אחיב הובא והקוראין צריכין שיהי שלשה, הוא במחורו סי' ע' (צד 284) ובפרדס סי' קליב, אחיב הובא אלו הן הירקות שאדם יוצא בהן ירי חובתו בפסח, הוא במחורו סי' ע"א (צד 285), ובפרדס סי' קליב ושם שכן שנו רבותינו מוסב למעלה, אחיב הובא ואינו צריך הסיבה באכילת מידה, הוא במחורו סי' ע"ב (צד 285) ובפרדס סי' קליב, אחיב הובא סדר איבע כוסית, הוא במורו סי' ע"ג (צד 285) ובפרדס סי' קליב, אחיב מתחיל ואלו הן פירוש אנדה והוא במכילתא, ובמחורו סי' ע"ה צד 291 נמצא הפירוש מן הא להמא עניא, והפי' על הרי אני כבן שבעים שנה הוא שם בצד 292 מזה נראה שחסד בסדר רש"י והחסרון נמצא במחורו, עוד שם אמרו כשירד רבון העולמים אינו מסדר האנדה, הוא במחורו צד 293, ושם הסיום כמו שהוא לפניו במאמר שלפניו מיעושי נגהו ובמחורו אחר הסיום לפיכך ריבוי דברים הוא, נמצא הוספה, וזו היא האנדה ובארץ ישראל נזרו שלא לאמרו ובסרונצא נהגו לאמרו, אמרו הכמים כשירד רבון העולם ירדו עמי תשעים אלפי רבבות כו', אחיב מתחיל שם ובמורא גדול כמו בסדר לפניו, אחיב אחר הסיום היינו עדיין במצרים כמו שהוא ניב במחורו צד 204 מתחיל בהסדר והלכתא אסור לצייר מצה בפסח כדי שלא יבוא לירי חימוץ, וישום שם שלמה בר יצחק זה ממנו ממשבע אחר, ובאמת ההתימה שלמה בר יצחק מוסב למאמר שלפניו והמאמר המתחיל והלכתא לא נמצא במחורו, ואחיב מתחיל דין מורסן בפסח אסור לשרות מורסן בפסח לתרגולין ליתא במחורו, ומן האילפס והקדירה ליתא.

אחיב מתחיל אמר רב הלכתא מכאן יש להוכיח שכל איסורין שבתורה בנינו במשהו כו', וגם זה ליתא במחורו, ונראה שיש חסרון בסדר לפניו וראיתי בפי הסדרים כ"י נמצא עוד מאמר גדול אשר חסר בסדר לפניו ושם מתחיל אמר רבא הלכתא מכאן יש להוכיח, ואי"ה כאשר אוציא הסדר רש"י לאור עולם אוסף את זה הנחסר, אחיב הובא בסדר יתר דיני פסח ומתחיל פסח ושאר ימים טובים שחלו להיות בעיש מניה אדם עירובי תבשילין מערב יו"ט כו' הוא במחורו סי' ע"ז (צד 287) וישום דין עירוב.

אחיב באמצע המאמר הובא והשלש מצות מכרך אחת לברכת המוציא כו' ואין ענין זה לכאן כלל, וליתא במחורו, אחיב מתחיל המבשל כמה תבשילין ב"ש, הוא במחורו סי' ע"ז (צד 287), ובסדרו סיים וכן נהגו רבינו מ"ב, וזה ליתא במחורו אחיב נמצא הל' יו"ט ומתחיל שני ימים טובים של גלויות, הוא במחורו סי' ע"ה (צד 287) עוד שם, ועוד גרסינן בעירובין, הוא במחורו שם סי' ע"ט, עוד שם על המחורב ששאלתם, הוא במחורו סי' פ' (צד 288), אחיב הובא וששאלתם ישראל שהשכיר פועלים קודם הרגל, הוא במחורו סי' פ"א, עוד שם וששאלתם מהו להשכיר גוי לכתחילה כמועד, הוא במחורו סי' פ"ב (צד 289), ובמחורו סיים יצחק בר' יהודה מיב, ועיין בפרדס סי' ק"ב אלו תשובות שאילות של ר' יצחק בר' יהודה, עוד שם בסדר וששאלתם מהו לאגוד ולזפות, הוא במחורו סי' פ"ג, עוד שם אבל ליתן כלים לכובס, הוא במחורו סי' פ"ד, ובמחורו יש הוספה בשם ר"ת, ופי' פ"ז ופי' ליתא בסדרו, עוד שם וששאלתם מהו לילך אצל גוי המכירו ביו"ט, הוא במחורו סי' פ"ט (צד

290). ובמחזיו סיים יצחק ברי יהודה היכ [ציל מיכ] ובסדר חסר התימתו, ובשבהיל סי' רמ"ד הובא השאלה בשם ר' יצחק ברי יהודה, עוד שם יתד של שפוד, הוא במחזיו סי' צ' (צד 290), עוד שם ושומן בייט, הוא במחזיו סי' צ"א, עוד שם מותר לחוף ולסרוק, הוא מוקדם במחזיו סי' ס"ד (צד 289), והובא במדרכי ריש מיך בשם ר' שמחה מווירי, אחיכ הובא הלכות פסח ומתחיל ואלו דברים אסורין בפסח, וזה לא נמצא במחזיו, ונמצא גם בס' הסדרים כ"י, אחיכ הובא סדר תפלת הפסח, ומתחיל יויט שחל להיות בעיש אין אומרים במה מדליקין כו', וכיה בס' הסדרים, ובמחזיו צד 299 300 301 302 303 הוא בסגנון אחר ובהוספות, עוד שם וששאלתם אם שכחו וקראו ארבעה בענינו של היום, הוא במחזיו צד 303, עוד שם ומחזירין את התורה, הוא במחזיו שם, עוד שם סדר בשביעי של פסח, הוא במחזיו צד 304, אחיכ הובא בחג השבועות גומרין את ההלל, וכל המאמרים של אחרים סדר הקריאה וסימני הפרשיות גם סדר מוזה, עשיית הציצית, לא נמצא במחזיו שלפנינו, והלכות מוזה נמצא במחזיו צד 647 בסגנון אחר, וכן הלי ציצית הוא במחזיו צד 630 בסגנון אחר ובאריכות, ושם בסוף הלי ציצית מובא מצאתי במס' סופרים כך היה מנהג טוב בירושלים, ובס' הסדרים הובא זה אחר הלי העומר גם הובא שם בסדר הטעם על ומסליא לעשות והוא בשבהיל סי' ג' בשם רבינו שלמה ז"ל, ובס' הסדרים הוא אחר הלי העומר, אחיכ הובא בסדר הלכות העומר ומתחיל העומר שהיו ישראל עושין כו', הוא כן גם בס' הסדרים, אחיכ הובא הלכות עירובין ומתחיל ראו כי ה' נתן לכם את השבת, הוא ניכ בס' הסדרים, עוד שם וזה משפט העירוב כו', הוא ניכ בס' הסדרים וגם שם הסיום ד' אמות על ד' אמות, ובמחזיו סי' רפ"ג (צד 249) מתחיל ניכ כן ואחר הסיום ד' על ד' אמות נמצא עוד מאמר גדול ובסוף סיים סליקו הלכות עירובי הצרות קצובות מרב יהודאי גאון, וכאשר הוא במחזיו הוא ניכ בפרדס סי' ק"ח המתחיל וכה משפט העירוב.

אחיכ הובא סדר הלכות תענית, הוא במחזיו סי' רע"א (צד 229) ונובע מן מנילת תענית, והובא בבה"ג ה' תיב, ועיין בטור א"ח סי' תקפ"ג, עוד שם אמר רב זירא אמר רב הונא יחיד שקיבל עליו תענית, הוא במחזיו צד 230, ואחיכ נמצא במחזיו הוספה אמר רב יחיד שקיבל עליו תענית ורשום ת', ובסוף ע"כ ת', עוד שם ת"ר עד מתי אוכל ושותה, הוא במחזיו צד 231 ובסוף נמצא ניכ הוספה ורשום ת' ובסוף ע"כ ת', עוד שם אמר רב יהודה לזה אדם תעניתו ופורעו הוא במחזיו צד 231, ע"ז שם ת"ר אדם שיש בו עבירה בידו ואינו רוצה להזור בו ומתודה והמאמרים שלאריהו המה במחזיו צד 232 233 ובמחזיו אחרי המלות וכן מנהג בשתי ישיבות נמצא הוספה ורשום ת' ובסוף ע"כ ת', אחיכ נמצא בסדר בענין הסבת חלום, והוא במחזיו סי' ע"ט (צד 48), אחיכ נמצא ה' אבל, הוא במחזיו סי' רע"ד (צד 234), ושם צד 235 נמצא הוספה ורשום ת', גם נמצא שם הוספה שניה, גרסינן כמ"ק והוא עד סוף צד 236, וגם אחיכ צד 237 נמצא הוספה תשובת ר"ת לרי' יוסף, ובצד 238 סיים עד כאן תוספת מצאתי, ואחיכ מתחיל במחזיו ת"ר כל האמור בפרשת כהנים, כמו בסדר לפנינו עד יתרו אמר לו למשה לך לשלום והלך והצליח, ובמחזיו שם כתוב עד כאן מהלכות גדולות דרב יהודאי גאון, ואחיכ כתוב שם מכאן ואילך ליקושין מדברי רבינו שלמה והוראותיו על פי מעשה, ואחיכ מתחיל מין שמת לו מת ולא נודלו, כמו שהוא לפנינו בסדר, והסיום שאו"ה משחקין עליהן, ואחר זה נמצא במחזיו עוד מאמרים אשר נוספו, ואשר הובא בסדר ונשאלתי אם אבליים מן

המנין, הוא במחזו צד 249. אחיז הובא בסדרו סדר דריה ומתחיל ערבית שחרית ומנחה אומר בעבודה יעלה ויבא כו'. הוא במחזו סי' רכ"ז (צד 191). ובמחזו שם יש הוספה ורשום ת. עוד שם נהגו העם לכרך ב"יה לקרוא את ההלל אבל רבינו תנח נפשו בצרור החיים לא היה מברך עליו, והא לך תשובתו כו'. הוא במחזו סי' רכ"ז (צד 192). ובסוף חתום שלמה בר יצחק, ולדעתי מה שהובא אבל רבינו תנח נפשו בצרור החיים, הכוונה לרבו של רש"י, ורש"י הביא בן מרבו. ובמחזו שם נמצא הוספה בשם ר"ת. אחיז בסדרו עניני איסור והיתר ומתחיל כל טריפות שמנו חכמים בבהמה, והובא בן נם בס' הסדרים, והובא בשבחי' הזב כ"י סי' ט"ז ניקור הבשר לרבינו שלמה ז"ל. ואחיז מתחיל אמר שמואל חמשה דברים אמרו חכמים, וכ"ה בס' הסדרים, והסיום נם שם כמו בסדרו שלפנינו. רק בסדרו נמצא עוד שורה אחת אשר ליתא בס' הסדרים, וגם בסדרו נראה כי חסר הסיום: את כל זה הבאתי מסדרו רש"י הנמצא בקאמבריש שהוא כ"י הרשדיל ז"ל. אבל אדות סדרו רש"י אשר נשלח אלי מסארמא לא אוכל עוד להניד מאומה כי עוד לא נשלם ההעסקה ממנו וכאשר איציא הסידור לאור עולם אדבר גם מהכ"י הזה מסארמא ככלל ובפרט.

כ"ד) שמות הגאונים והקדמונים המובאים בסדרו רש"י עפ"י סדר א"ב.

ה"ר אברהם (הל' ר"ה ניסן) ואחר זה הובא שבת שלפני הפסח נהגו לקרותו שבת הגדול, ומבואר הטעם בזה וסיים מפי ר' אברהם נ"ע, וכן הובא בהאורה הזב סי' ס"ב, ובאריה סי' נ"ז, ובמחזו סי' רנ"ט (222). ובפרדס סי' י"ז [ובפרדס מפי רבי ציל מפי רבי אברהם], עיין אדותיו לעיל סי' י"ב.

ה"ר אליעזר (הל' ר"ה) במאמר המתחיל בלותר הובס היו אומרים והשיאונו ב"יה וי"ב, והובא ורבינו יצחק בר' יהודה בשם רבו רבנו אליעזר אומר אותו כל ימיו, וכ"ה במחזו סי' ש"כ"א (צד 360) ובמחזו כתוב ר' אליעזר בלי יוד, וכן הובא בפרדס סי' קס"ה, ובשבחי' סי' רפ"ז הובא זה ניכר, ושם כתוב בשם רבו ר' אליעזר, והוא ר' אליעזר הגדול ממנצא, וחי בדור שלפני רש"י בזמן ר' יעקב ב"ר יקר, ורבינו יצחק ב"ר יהודה ה"י תלמידו, והובא ברש"י פסחים ע"ז ע"ב ד"ה אלא והביא גם את שם אביו משמו של ר' אליעזר בן יצחק נאמר לו, וכן הובא ברש"י בכורות ט"ז ע"ב ד"ה אמר, ובתוס' שבת נ"ד ע"ב ד"ה רב, כך קבל רבינו שמואל בשם רבינו שלמה ששמע מרבי אליעזר רבו, כמו שהביא הרש"ה במבוא, וכן הובא ברש"י תהלים ע"ז ח"ז או"ב כ"ה, וגם מה שהובא בסדרו בשם רבו רבי אליעזר הביא הרא"ש ר"ה פ"ד סי' י"ד בשם רבינו אליעזר הגדול, ובסדרו ה"י סוכה והעיר אחד לפני גור אריה על הרב ר' אליעזר הגדול זצ"ל שה"י עושה סוכתו בתוך הבית ולא ה"י מסלק הל"ש כ"י ושאלו את גור אריה כ"י וכן הוא במחזו סי' ש"ט"ז (צד 413): עוד שם בסדרו (הל' מעריב), תקנו לומר והוא רחום במעריב לפי שאין במעריב קרבן לכפר עון אבל (יוצר) [שחרית] ומנחה שיש תמידין שמכפרין אין צריך לומר מפי ר' אליעזר הגדול, וכן הוא בפרדס סי' ב' ובמחזו סי' ק"א (צד 77), ובשבחי' סי' מט: עוד בסדרו (הל' איסור והיתר) ור' מאיר ב"רש העיד שכך אמר לו ר' יצחק לוי ולא מתוך הלכה נוהג כך שהרי בכל מקום לא מצינו בשר בהלב במשהו אבל רבינו אליעזר הגדול לא למד מס' ע"ז ומשום דלא איש"ש ליה החמיר עליו במשהו ומשום כבוד רבו נוהג גם הוא במשהו, וכל זה הובא בפרדס הל' בשר בהלב סי' ר"ל"ח (דף מ"ד ע"ב):